

ภาคินพนธ์

เรื่อง

บทบาทของกระทรวงมหาดไทยกับนโยบายที่เกื้อหนุนต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย

(THE MINISTRY INTERIOR AND THAILAND'S TOURIST INDUSTRY)

โดย

นางสาวศิริเพ็ญ จันทร์ศิริ 3002-2110

ฉบับพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชา เทคโนโลยีสังคม)

สถาบันเทคโนโลยีสังคม (เกริก)

บทบาทของกระทรวงมหาดไทยกับนโยบายที่เกื้อหนุนต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย

(THE MINISTRY INTERIOR AND THAILAND'S TOURIST INDUSTRY)

คำนำ

การศึกษาเรื่อง บทบาทของกระทรวงมหาดไทยกับนโยบายที่เกื้อหนุนต่อ จุดสำหกรรรม การท่องเที่ยวของไทย (THE MINISTRY INTERIOR AND THAILAND'S TOURIST INDUSTRY) เป็นการศึกษาของผู้เขียนขณะที่เข้ารับการศึกษาต่อในระดับปริญญาโท หลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เทคโนโลยีสังคม สถาบันเทคโนโลยีสังคม (เกริก) ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของสถาบันที่ต้องการให้นักศึกษาได้รู้จักคำว่า ศึกษาวิจัย และ นำผลการศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่รับผิดชอบให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ผู้เขียนมีความสนใจในบทบาทของจุดสำหกรรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดย พิจารณาเห็นว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติ และประชาชน โดยตรง โดยเฉพาะในแง่ของการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น อีกทั้งภาระกิจการส่งเสริม การท่องเที่ยวของประเทศ กระทรวงมหาดไทยได้เข้าไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมรับผิดชอบอย่างมาก เช่น การพัฒนาบริการพื้นฐาน การควบคุมและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และการอำนวยความสะดวก สะดวกใน เรื่องต่าง ๆ รวมทั้งมีหน่วยงานในสังกัดที่มีส่วนสนับสนุนการท่องเที่ยวอยู่หลายหน่วยงาน โดยเฉพาะสำนักงานนโยบายและแผนมหาดไทย ซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการประสานจัดทำ นโยบาย และแผนพัฒนาการท่องเที่ยว และการประสานงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริม การท่องเที่ยวของกระทรวงมหาดไทย

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ดร. แสง สว่างเรือง หัวหน้าสาขาวิชา และ ดร. วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร คณบดี ที่ได้โปรดพิจารณาอนุมัติให้เขียนภาคนิพนธ์ในเรื่องนี้ และขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่กองแผนงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รวมทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายสาธารณูปโภคและสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนมหาดไทย ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการรวบรวมเอกสาร ข้อมูล ที่เกี่ยวข้องแก่ผู้เขียน อันเป็นปัจจัยที่ทำให้เอกสารฉบับนี้สำเร็จเสร็จสิ้นลงได้ภายในระยะเวลาอันจำกัด

วิจิตร ใจทรศิริ

(นางสาวศิริ ใจทรศิริ)

มีนาคม 2532

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของเรื่อง	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
ขอบเขตและวิธีการศึกษา	5
สมมติฐานการศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว	8
สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวในปลุณ	8
แนวโน้มของการท่องเที่ยว	10
บทที่ 3 แนวนโยบายและแผนหลักที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย	14
นโยบายของรัฐบาลด้านการท่องเที่ยว	14
แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของแผนพัฒนาฉบับที่ 6 (2530-2534)	15
สรุปแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะแผนพัฒนาฉบับที่ 6 (2530-2534)	16
แผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว	29
แนวทางและแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	34
โครงการปีท่องเที่ยวไทย 2530	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 บทบาทของกระทรวงมหาดไทยกับนโยบายที่เกื้อหนุนต่ออุตสาหกรรม การท่องเที่ยวของไทย	49
การสนองรับนโยบายรัฐบาลในด้านกาส่งเสริมการท่องเที่ยวของ กระทรวงมหาดไทย	49
แผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2531-2534) ด้านส่งเสริม การท่องเที่ยว	51
หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว	55
การดำเนินการของกระทรวงมหาดไทยที่เกื้อหนุนต่ออุตสาหกรรม การท่องเที่ยวของไทย	57
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
การวิเคราะห์แนวทางหลักส่งเสริมการท่องเที่ยวและการจัดทำ แผนงานโครงการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย	67
การวิเคราะห์การบรรลุวัตถุประสงค์ของแผนและการตอบสนอง นโยบายกระทรวงมหาดไทยที่เกื้อหนุนต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว - เที่ยวของหน่วยงานในสังกัด	71
บทที่ 6 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	74
ปัญหาอุปสรรคที่ผ่านมา	74
ข้อเสนอแนะทางแก้ไขในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ...	75
บทสรุป	77
บรรณานุกรม	79

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของเรื่อง

แต่เดิม "การท่องเที่ยว" (TOURISM) ใช้ในความหมายที่ใกล้เคียงกับคำว่า การเดินทาง เนื่องจากการท่องเที่ยวและการเดินทางเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้อันเป็นพฤติกรรมโดยทั่วไปของมนุษย์ ในปัจจุบันได้มีความพยายามให้คำจำกัดความของคำว่า "การท่องเที่ยว" ไว้ว่า การท่องเที่ยวจะต้องประกอบด้วยปัจจัยรวม 3 ประการ คือ

1. การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ และ
3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่ไมใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือรายได้¹

ดังนั้น คำว่า "การท่องเที่ยว" จึงเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง หมายเฉพาะการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนาน บันเทิง เริงร่าอย่างที่คนส่วนมากเข้าใจกัน การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อความรู้ เพื่อการศึกษา เพื่อติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง ก็นับได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น

เมื่อเกิดการท่องเที่ยวในประเทศหรือที่ใด กิจกรรมที่ตอบสนองการท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (TOURIST INDUSTRY) จะตามมา โดยเฉพาะอุตสาหกรรมบริการต่าง ๆ เช่น ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจขนส่งและคมนาคม ธุรกิจด้านภัตตาคารและร้านอาหาร ธุรกิจนำเที่ยวและธุรกิจการค้าของที่ระลึก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีธุรกิจอื่น ๆ เกี่ยวข้องอีก เช่น การผลิตสินค้าเกษตรกรรม การผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านและของที่ระลึกต่าง ๆ ฯลฯ

¹ เสรี วังส์ไพจิต, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและปีท่องเที่ยวไทย 2530,
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

แต่การจะเกิดมีการท่องเที่ยวและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในประเทศ หรือพื้นที่ใด ประเทศนั้นจะต้องมีทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรมประเพณีที่มักท่องเที่ยวต้องการมาศึกษาหรือพักผ่อน หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวก็คือ การดำเนินงานต่าง ๆ ที่ทำให้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่อยู่เกิดเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว และการดำเนินงานที่สำคัญก็คือ จำเป็นต้องมีการลงทุน พัฒนาคุณภาพทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่แหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งต้องดำเนินการส่งเสริมทางด้านการตลาด ด้วยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ หรือส่งเสริมด้านการตลาดในรูปแบบต่าง ๆ

การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย เริ่มมีองค์กรรับผิดชอบอย่างเป็นทางการเมื่อปี 2474 ในฐานะเป็นงาน ๆ หนึ่ง ในแผนกส่งเสริมพาณิชย์และการท่องเที่ยว กรมพาณิชย์ กระทรวงเศรษฐกิจ ต่อมาได้โอนกิจการส่งเสริมการท่องเที่ยวมาอยู่กับกรมโฆษณาการ สำนักนายกรัฐมนตรี และเรียกงานนี้ว่า สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว ต่อมาในปี พ.ศ. 2502 หลังจากได้มีการจัดตั้งรัฐบาลของคณะปฏิวัติ ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ประกาศพระราชกฤษฎีกา จัดแบ่งส่วนราชการกรมประชาสัมพันธ์ (กรมโฆษณาการเดิม) โดยแยกสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวออกไปจัดตั้งเป็นองค์กรอิสระ เรียกว่า องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งมีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และในปี 2522 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ขึ้น โดยได้โอนบรรดาทรัพย์สิน สิทธิ หนี้ ความรับผิดชอบ งบประมาณ ตามพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2502 ไปเป็นของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

หลังจากประเทศไทยมีองค์กรสำหรับส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก็มีความเติบโตและทวีความสำคัญขึ้นเป็นลำดับ กล่าวคือ จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในปี 2503 ซึ่งมี 81,340 คน ได้เพิ่มขึ้นเป็น 1.1 ล้านคน ในปี 2513 และเพิ่มเป็น 2.4 ล้านคน ในปี 2528 เมื่อพิจารณาถึงรายได้จากการท่องเที่ยวพบว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งเงินตราต่างประเทศที่สำคัญที่สุด โดยในช่วง 3 ปีแรก ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 รายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีเฉลี่ยปีละประมาณ 25,400 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 35 ของรายได้จากสาขาบริการ โดยเฉพาะในปี 2528 ที่ผ่านมามีประเทศไทยมีรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจถึงประมาณ 31,765 ล้านบาท สำหรับรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ท่องเที่ยวภายในประเทศ

ก็มีจำนวนสูงเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ในปี 2528 มีประมาณ 31,702 ล้านบาท²

ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวจะขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างน่าพอใจก็ตาม แต่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศก็ยังสามารถขยายตัวได้อีกมาก หากได้มีการเร่งรัดพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์ส่งเสริมทางด้านการตลาดให้มากขึ้น โดยที่กระทรวงมหาดไทยมีภารกิจการกว้างขวาง และเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งประเทศ โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 และฉบับที่ 319 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2517 กำหนดให้ "กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่เกี่ยวกับการปกครองท้องที่ บำบัดทุกข์บำรุงสุข การพัฒนาชนบทและชุมชน การส่งเสริมการศึกษาและการประกอบอาชีพ การส่งเสริมควบคุมและ คุ้มครองการใช้แรงงาน การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การป้องกันสาธารณภัย การผังเมือง การโยธา และการราชทัณฑ์" การภารกิจดังกล่าวข้างต้น ทำให้กระทรวงมหาดไทยได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยปริยาย

ในวาระการเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยของ พลตำรวจเอก ประमाण อติเรกสาร หนึ่งในนโยบายจำนวน 8 เรื่อง ที่ คณะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ชี้แจงในการประชุมข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย และผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศ ณ ห้องประชุมกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2531 ก็คือ นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว นโยบายมีสาระว่า

เพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของรัฐบาลต่อไปอย่างต่อเนื่อง และก่อให้เกิดการสร้างงานในประเทศเพิ่มขึ้น กระทรวงมหาดไทยจะร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการอำนวยความสะดวกและให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งการรักษาและอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุของชาติโดยจะดำเนินการดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้จังหวัดที่สมควรจะพัฒนาเป็นจังหวัดท่องเที่ยว ดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดจนให้มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น สำหรับเรื่อง โบราณสถานและโบราณวัตถุของชาติตามแหล่ง

² Research Consultant International of Canwer LP.,

ต่าง ๆ นั้นให้ถือ เป็นหน้าที่สำคัญของฝ่ายปกครองและตำรวจ ที่จะต้องดูแลรักษาและร่วมมือกับ
กรมศิลปากร ในอันที่จะคุ้มครองป้องกันมิให้ถูกทำลายหรือโจรกรรม

2. เร่งรัดให้มีการกวาดล้างการให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว เกี่ยวกับองค์
ประชาชนและประชาชนทั่วไปในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว
เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยปรับปรุงให้มีจำนวนเจ้าหน้าที่
เครื่องมือเครื่องใช้ในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ รวมถึงถึงการ
ปรับปรุงระบบการตรวจคนเข้าเมืองให้มีความรวดเร็วและสะดวกแก่นักท่องเที่ยวยิ่งขึ้น

3. เร่งรัดให้มีการใช้มาตรการควบคุมการก่อสร้างอาคารและมาตรการทาง
ผังเมือง เพื่อพัฒนาและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภททั่วราชอาณาจักร

จากนโยบายดังกล่าว แผนพัฒนาระบบการผลิต การตลาด และการจ้างงานของ
แผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 (2530-2534) จึงได้บรรจุแผนเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนา
แหล่งท่องเที่ยวไว้ ซึ่งในการดำเนินการตามนโยบายและแผนของกระทรวงมหาดไทยในส่วนที่
เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว หากได้มีการศึกษาวิเคราะห์ถึงแผนงานโครง
การและการดำเนินงานในแง่มุมต่าง ๆ แล้ว ย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อกระทรวงมหาดไทยใน
การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของกระทรวงมหาดไทยกับนโยบายที่เกื้อหนุนต่ออุตสาหกรรม
กรรมการท่องเที่ยวของไทย มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงแผนงาน โครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวของแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 (2530-2534)

2.2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงกระบวนการในการประสานแผนและการจัดทำ
โครงการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย

2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริม
การท่องเที่ยวของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย

2.4 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดต่าง ๆ ในกระบวนการ
จัดทำแผนงาน โครงการ รวมทั้งการดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย
งานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย

3. ขอบเขตและวิธีการศึกษา

โดยที่การศึกษาเรื่องนี้มีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลา การศึกษาดังกล่าวจึงเป็นไปในลักษณะวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารวิจัย เอกสารราชการ และหนังสือสั่งการของกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว การรายงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น ตลอดจนประสบการณ์ของผู้เขียนที่เคยศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้

4. สมมติฐานการศึกษา

4.1 แผนงานโครงการของแผนมหาดไทยฉบับที่ 4 (2530-2534) ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นแผนงานที่ให้อำนาจต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศโดยตรง

4.2 การจัดทำแผนงานโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย และกระบวนการประสานแผนดังกล่าวให้นำไปสู่การปฏิบัติด้วยดี

4.3 หลังจากที่กระทรวงมหาดไทยมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวแล้ว ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งจังหวัดได้ตอบสนองนโยบายนี้อย่างจริงจัง

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของกระทรวงมหาดไทยตั้งแต่การจัดทำแผนงาน โครงการ กระบวนการประสานแผน และการดำเนินงานในเรื่องนี้ของหน่วยงานในสังกัด

5.2 ทำให้ได้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาสำหรับผู้บริหารระดับสูงในการวิจัยสั่งการ เกี่ยวกับการดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงมหาดไทยต่อไป

5.3 ผลการศึกษา โดยเฉพาะปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่ได้ จะเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของผู้บริหารระดับสูงในการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของกระทรวงมหาดไทยในอนาคต

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 จุดสำนักรรท่งเท่ยว หมายถึง จุดสำนักรรท่งเท่ยวที่มีลักษณะของกระบวนการผลิตเช่นเดียวกับจุดสำนักรรท่งเท่ยว ทั่วไป กล่าวคือมี

1. โรงงาน ได้แก่ อาคารบริเวณที่นักท่งเท่ยวเดินทางมาเยือน เป็นบริเวณที่เข้าถึงได้ไม่ยาก มีสถานที่พักและบริเวณที่สะดวกพอสมควรสำหรับการพักอยู่ชั่วคราว
2. วัตถุประสงค์ ได้แก่ ทรัพยากรการท่งเท่ยวที่ยกสูงให้นักท่งเท่ยวสนใจมาชม
3. การลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา ฯลฯ มีการลงทุนสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น
4. การใช้แรงงานเพื่อสร้างสาธารณูปโภค การผลิตสินค้าและบริการ
5. ผลิผล ได้แก่บริการของธุรกิจที่ประกอบกันเป็นจุดสำนักรรท่งเท่ยว เช่น โรงแรม ภัตตาคาร บริษัทนำเท่ยว เป็นต้น
6. การส่งเสริมการขาย มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ผลิผลเป็นที่รู้จักแพร่หลาย มีการรณรงค์ให้เกิดความต้องการซื้อผลิผลเหล่านี้ ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ

6.2 การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่งเท่ยว หมายถึง การปรับปรุงแก้ไขและรักษาทรัพยากรการท่งเท่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่น อันได้แก่ แหล่งท่งเท่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่งเท่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี คำสอน และแหล่งท่งเท่ยวทางวัฒนธรรม กิจกรรมให้คงความงามและมีคุณค่าเป็นทรัพยากรของชาติสืบไป พร้อมทั้งให้เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่งเท่ยวให้เดินทางเข้ามาเยือนในท้องถิ่นของตน

6.3 นักท่งเท่ยว ได้แก่ ผู้มาเยือนชั่วคราว โดยพักอยู่ในประเทศที่มาเยือนเป็นเวลาอย่างน้อย 24 ชั่วโมง และการเดินทางนั้นมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อการใช้เวลาว่างไปในเรื่องต่าง ๆ เช่น การหยุดพักผ่อน การหาความบันเทิง การบำรุงรักษาสุขภาพ การศึกษา การค้าสนา และการกีฬา
2. เพื่อกิจกรรมทางธุรกิจ การเยี่ยมญาติ การปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ และการประชุมสัมมนา

6.4 นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ คือชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย และพักอยู่ในประเทศครึ่งหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง และไม่เกิน 60 วัน และชาวต่างประเทศเหล่านี้จะต้องเดินทางเข้ามาเพื่อวัตถุประสงค์อะไรก็ได้ที่ไม่ใช่มาหางานทำหรือหารายได้ในประเทศ

6.5 นักท่องเที่ยวภายในประเทศ คือบุคคลที่เดินทางจากถิ่นที่ตนพักอยู่ จากจังหวัดหนึ่งไปยังอีกจังหวัดหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทาง เพื่อกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวต่างประเทศ แต่ไม่ใช่เพื่อหางานทำหรือหารายได้

6.6 ปีท่องเที่ยวไทย 2530 คือ การดำเนินกิจกรรมและโครงการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวขึ้นในปี 2529-2531 อย่างต่อเนื่องกันตลอดปี โดยร่วมกับหน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นการสนับสนุนและสอดคล้องกับการจัดงานพระราชพิธีและงานเฉลิมพระเกียรติ เพื่อส่งเสริมการเดินทางภายในประเทศของชาวไทย และชักจูงนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศให้มาเยือนประเทศไทยมากขึ้น

6.7 แผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง แผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทยที่จัดทำขึ้นโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งขณะนี้ได้มีการจัดทำแผนหลักแล้วจำนวน 11 แผนใน พื้นที่ 18 จังหวัด คือ ภูเก็ต สงขลา-หาดใหญ่ เชียงใหม่ กาญจนบุรี พิษณุโลก สุโขทัย ตาก กำแพงเพชร ชลบุรี-พัทยา ระยอง-จันทบุรี ตรัง นครราชสีมา สุราษฎร์ธานี-เกาะลันตา พิจิตร พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี และประจวบ-ศรีจันทร์

สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว

สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

1. ตลาดท่องเที่ยวต่างประเทศ

ในช่วงปี 2530 ที่ผ่านมา นับว่าประเทศไทยประสบความสำเร็จในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าประเทศไทยมีจำนวนถึง 3,482,958 คน ในอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 23 และเมื่อพิจารณาถึงการขยายตัวของการท่องเที่ยวในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2531 ปรากฏว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามามีจำนวนทั้งสิ้น 2,004,790 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 24.14 สูงกว่าปี 2530 ในระยะเวลาเดียวกันร้อยละ 3 การเติบโตทางการท่องเที่ยวดังกล่าวในช่วงแรกของปี 2531 นี้ เกิดขึ้นในทุกตลาดหลักของประเทศไทย ที่เห็นได้ชัดเจนมากคือ ตลาดยุโรป และตลาดเอเชียใต้ ดังจะเห็นได้จากอัตราการเพิ่มของจำนวนนักท่องเที่ยวสูงถึงร้อยละ 30 และ 24.97 สำหรับตลาดอเมริกาเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.09 และตลาดเอเชียตะวันออกและแปซิฟิกซึ่งเป็นตลาดใหญ่ที่สุดเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.72

จำนวนนักท่องเที่ยวจากตลาดหลัก 10 อันดับแรกของประเทศไทยเฉพาะช่วง 6 เดือนแรกของปี 2531 จำแนกตามถิ่นที่อยู่

มาเลเซีย	สัดส่วนของนักท่องเที่ยวร้อยละ	21.75	เพิ่มขึ้นร้อยละ	24.25
ญี่ปุ่น	"	10.73	"	35.24
ฮ่องกง	"	7.96	"	44.74
สิงคโปร์	"	6.63	ลดลงร้อยละ	0.02
สหรัฐอเมริกา	"	5.45	เพิ่มขึ้นร้อยละ	17.78
ไต้หวัน	"	5.04	"	1.0
เยอรมันตะวันตก	"	4.59	"	27.36
ฝรั่งเศส	"	3.89	"	16.43
อังกฤษ	"	3.25	"	15.62
ออสเตรเลีย	"	3.19	"	19.26

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยว สรุปลงได้ดังนี้

1. สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศที่เป็นตลาดหลักทุกตลาดอยู่ในระดับมั่นคง ประกอบกับอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของโลกเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 นอกจากนี้ สภาวะราคาน้ำมันยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว

2. สถานการณ์ด้านการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ ซึ่งประสบปัญหาจำนวนที่นั่งมายังประเทศไทยจากตลาดหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่เป็นฤดูท่องเที่ยวได้มีการเพิ่มเที่ยวบินพิเศษ (Extra Flight) และมีการขออนุญาตบริการบินเช่าเหมา (Charter Flight) เสริม มีการเปิดเส้นทางการบินใหม่เพิ่มขึ้นหลายสาย รวมทั้งมีการใช้บริการของสายการบินอื่นในตลาดใกล้เคียง เช่น ยุโรปตะวันออก เพื่อขนถ่ายนักท่องเที่ยวมายังประเทศไทยเพิ่มขึ้นอันเป็นผลให้มีการเพิ่มขีดความสามารถในการขนส่งได้มากขึ้น

3. การรู้จักและการยอมรับประเทศไทย จากผลของความพยายามทั้งทางภาครัฐกิจเอกชน และหน่วยงานรัฐบาลในการรณรงค์ด้านการตลาดอย่างจริงจังในช่วงปีที่ผ่านมา และโดยเฉพาะในปี 2530 ซึ่งเป็นปีท่องเที่ยวไทย ทำให้ทุกตลาดมีความรู้จักประเทศไทยกว้างขวางขึ้น และต้องการเดินทางมาประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ประเทศไทยเริ่มกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในทุกตลาด

4. การขยายตัวด้านการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนจากต่างประเทศมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การเดินทางของกลุ่มนักท่องเที่ยวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทั้งจากใน ตลาดยุโรป อเมริกา และเอเชีย โดยเฉพาะตลาดญี่ปุ่น

2. ตลาดท่องเที่ยวภายในประเทศ

ปัจจุบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งไม่เฉพาะนักท่องเที่ยวต่างประเทศเท่านั้นที่นำเงินตราต่างประเทศเข้ามาใช้จ่ายในประเทศไทย แต่การเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยเองก็สามารถก่อผลทางเศรษฐกิจโดยรวมต่อประเทศได้มาก ซึ่งผลทางเศรษฐกิจเหล่านี้ได้แก่ การกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และการสร้างงานสร้างอาชีพ จากผลการศึกษาของสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ เรื่องผลด้านเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่านักท่องเที่ยวภายในประเทศจำนวน 73 คน จะก่อให้เกิดการจ้างงาน 1 คน การจ้างงานนี้เป็นการจ้างงานเต็มเวลาเพราะจำนวนแรงงานที่เกิดขึ้นเป็นการคิดคำนวณจากฐานการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ประกอบกับการพิจารณาการจ้าง

งานอย่างเต็มเวลา (คนละ 8 ชั่วโมง) ต่อวัน ดังนั้น ในความเป็นจริงจึงมีจำนวนแรงงานที่
เกิดขึ้นมากกว่าจำนวนดังกล่าวอีกมาก โดยเฉพาะแรงงานที่ทำในลักษณะไม่เต็มเวลาหรือเป็น
บางช่วงของฤดูกาลซึ่งสามารถก่อให้เกิดการจ้างงานได้ถึง 287,671 คน นอกจากนี้ ถ้าใช้
การประชาสัมพันธ์ให้คนไทยหันมาเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้นก็คาดว่าจะสามารถช่วย
ชะลอการเดินทางออกท่องเที่ยวนอกประเทศของคนไทยได้ อันเป็นการช่วยลดการขาดดุลการค้า
ได้อีกทางหนึ่ง

จากการประมาณการของกองสถิติและวิจัย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่าใน
ปี 2530 มีนักท่องเที่ยวภายในประเทศซึ่งเป็นคนไทยจำนวนประมาณ 21 ล้านคน โดยมีการเดินทาง
เฉลี่ยคนละ 2.24 ครั้งต่อปี ดังนั้น ในปี 2530 จึงมีการเดินทางท่องเที่ยวภายในประ-
เทศของคนไทยถึง 47 ล้านครั้ง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร 12.6 ล้านครั้ง ภาคกลาง 16.8
ล้านครั้ง ภาคเหนือ 7 ล้านครั้ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6 ล้านครั้ง และภาคใต้ 4.8
ล้านครั้ง

3. แนวโน้มของการท่องเที่ยว

1 แนวโน้มตลาดท่องเที่ยวต่างประเทศ เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมียล
ต่อการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาประเทศไทยในช่วงปี 2531-2532
แล้ว อาจคาดหมายได้ว่า

1. สภาวะเศรษฐกิจของตลาดในลุ่มรวมมีแนวโน้มที่เติบโตต่อไป แต่อาจ
จะไม่เท่าในปี 2530 ประมาณการเติบโตของเศรษฐกิจโลกคาดว่าจะอยู่ระหว่างร้อยละ

2 - 2.1

2. ระดับแนวโน้มของราคาน้ำมันยังคงบ่งชี้ว่าจะลดลงไปอีกในระยะ 4-5
ปีข้างหน้า

3. ความเป็นที่นิยมในการเดินทางมาประเทศไทย โดยลุ่มรวมยังจะเพิ่มขึ้น
ว่าว่าในบางตลาดความนิยมจะเริ่มลดลงบ้าง

4. การขยายตัวด้านการให้บริการด้านขนส่งทางอากาศมายังประเทศไทยจะ
ยังคงเพิ่มขึ้นในหลายเส้นทาง ทั้งในลักษณะของการเพิ่มเที่ยวบิน การเพิ่มสายการบิน และการ
เปิดเส้นทางการบินใหม่ ๆ ซึ่งจะมีผลทำให้การขยายตัวในด้านการบริการขนส่งสามารถเพิ่มขีดความ
สามารถในการรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม ก็มีปัญหาและข้อจำกัดสำหรับปัจจัยสำคัญอื่น ๆ อยู่บ้านเช่นกัน คือ

1. ชัดความสามารถด้านการขนส่งผู้โดยสารทางอากาศในบางตลาดยังไม่ตอบสนองความต้องการได้อย่างเพียงพอ
2. ชัดความสามารถการรองรับนักท่องเที่ยวด้านที่พักในกรุงเทพฯ และในแหล่งท่องเที่ยวหลักเริ่มประสบความไม่พอเพียงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงไตรมาสสุดท้ายซึ่งเป็นช่วงฤดูท่องเที่ยว
3. ราคาค่าที่พักที่สูงขึ้น มีผลทำให้ประเทศไทยเสียเปรียบในด้านการขายเที่ยวในบางตลาด
4. มาตรฐานด้านคุณภาพของการบริการและของแหล่งท่องเที่ยวลดลง
5. ภาวะการแข่งขันของตลาดเริ่มมีมากขึ้น สืบเนื่องจากการคลี่คลายของปัญหาการก่อการร้ายในประเทศต่าง ๆ ในยุโรป รวมทั้งการใช้ราคาในการแข่งขัน และการเพิ่มงบประมาณรถรางค์โฆษณาของประเทศคู่แข่ง

จากสภาพการณ์ทั้งหมดที่คาดการณ์ว่า ในช่วงครึ่งปีหลังของปี 2531 จำนวนนักท่องเที่ยวยังคงจะเพิ่มขึ้น โดยคาดการณ์ว่าสิ้นปี 2531 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งสิ้นประมาณ 4,249 ล้านคน ในอัตราการเพิ่มร้อยละ 22 และ ในปี 2532 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวน 4,708 ล้านคน ในอัตราการเพิ่มร้อยละ 12.5

2 แนวโน้มตลาดท่องเที่ยวในประเทศไทย

จากตัวเลขประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวในปี 2529 นั้น ทำให้สามารถคาดการณ์ได้ว่า ในปี 2531-2532 การขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวภายในประเทศมีแนวโน้มที่จะขยายตัวมากกว่าปีที่ผ่านมา โดยพิจารณาได้จากสภาพโอกาสที่เอื้ออำนวยต่อการขยายตัวดังนี้

1. เนื่องจากในปัจจุบันรัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จึงได้มีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนในการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตั้งแต่ว่าได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งระดับกระทรวงและระดับท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดต่าง ๆ

2. ประชาชนมีความตื่นตัวในการเดินทางท่องเที่ยวและการซื้อสินค้าลดกรรมจากท้องถิ่นในภาคต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งนี้ เป็นผลจากการประกาศปี 2530 เป็นปีท่องเที่ยวไทย และปี 2531 - 2532 เป็นปีศิลปวัฒนธรรมไทย ทำให้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวและด้านศิลปวัฒนธรรมมากขึ้น ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวผนวกกับการเข้าไปซื้อของที่ระลึกถึงแหล่งผลิตในท้องถิ่นต่าง ๆ สูงขึ้น โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม ทำให้ภาพเศรษฐกิจของประชาชนในประเทศโดยส่วนรวมดีขึ้นจากปีก่อน ๆ

3. มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานทางการท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวมีความสะดวกและรวดเร็ว

ในขณะที่เดี๋ยวก็มีปัญหาและอุปสรรคในด้านต่าง ๆ อยู่บ้างเช่นกัน คือ

1. แม้ว่าหน่วยงานในท้องถิ่นต่าง ๆ โดยเฉพาะท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว จะให้ความร่วมมือต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้วยดี แต่ความร่วมมือดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่ ยังเป็นการให้ความร่วมมือด้านการพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยวเท่านั้น ยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่นทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนในการดำเนินงาน ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการผลักดันหรือกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นของตนเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคอื่น ๆ

2. ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งยังคงขาดความสะดวกในด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวหลักยังประสบปัญหาห้องพักไม่พอเพียงในช่วงฤดูการท่องเที่ยวอีกทั้งยังมีปัญหาเรื่องระบบการลงที่จักในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่สะดวกพอ โดยเฉพาะในพื้นที่ท่องเที่ยวที่ยื่นอยู่กับหน่วยราชการ

3. ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวอันเนื่องมาจากการขาดความตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมทั้งของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ ซึ่งมุ่งเน้นประโยชน์ในเชิงการค้ามากเกินไป

4. การขายสินค้าและบริการเกินราคาและหลอกลวงนักท่องเที่ยวมีมากขึ้น ซึ่งเป็นการทำลายความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อประเทศไทย

5. นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ไม่นิยมเดินทางท่องเที่ยวโดยใช้บริการบริษัทนำเที่ยวเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเดินทาง บางครั้งจึงต้องยกเลิกการเดินทางเนื่องจากความไม่สะดวกและไม่ชำนาญในการจัดการเดินทางเป็นหมู่คณะ ทำให้เสียโอกาสที่จะเดินทางท่องเที่ยวไป

อย่างไรก็ตามจากสภาพการณ์ทั้งหมดนี้คาดการณ์ได้ว่าในช่วงปี 2531 จะมีความหนัก
ท้องเที่ยวในประเทศทั้งสิ้นประมาณ 22.12 ล้านคน ในอัตราการเพิ่มร้อยละ 5 และในปี
2532 จะมีความหนักท้องเที่ยวจำนวน 23.21 ล้านคน ในอัตราการเพิ่มร้อยละ 5 เช่นเดียวกัน

แนวนโยบายและแผนหลักที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

1. นโยบายของรัฐบาลด้านการท่องเที่ยว

ในนโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ภายใต้การนำของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไว้ในนโยบายด้านเศรษฐกิจดังนี้

1. เศรษฐกิจทั่วไป

ดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยตลอดทั้งภาคเอกชนมีบทบาทที่เกื้อกูลและส่งเสริมการแสวงหาพัฒนาและขยายตลาดการค้าและการท่องเที่ยว ตลอดจนการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อการสร้างงานและถ่ายทอดเทคโนโลยี

2. บริการ

2.1 พัฒนาแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการสร้างงานในประเทศ และนำเงินตราต่างประเทศเข้ามามากขึ้น โดยคงไว้ซึ่งคุณค่าของวัฒนธรรมไทย

2.2 เพิ่มขีดความสามารถการบริการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมลงทุนในการดำเนินงาน เพื่อเร่งตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นให้ได้อย่างเพียงพอ

จากนโยบายดังกล่าว จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แนวโน้มบ่งชี้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้ทวีความสำคัญและมีบทบาทมากยิ่งขึ้นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ โดยเฉพาะในประเด็นการแก้ปัญหาการว่างงาน และการกระจายรายได้ไปสู่ส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่ชุมชนเมืองจนถึงชุมชนชนบท รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมดังกล่าว และกำหนดนโยบายในเรื่องนี้ไว้ค่อนข้างแน่ชัดดังที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับ 6 (2530-2534) นอกจากนี้ยังเห็นชอบให้มีการจัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว และดำเนินการในอันที่จะเร่งพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการกำหนดให้ปี 2530 เป็นปีท่องเที่ยวไทย ในส่วนของกระทรวงมหาดไทยแม้ว่าจะไม่ได้รับผิดชอบในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยตรง แต่ก็ได้พยายามดำเนินการที่จะสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ โดยได้กำหนดแผนงาน

โครงการที่ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 (2530-2534) และเพื่อเป็นการชี้ให้เห็นถึงนโยบาย แนวทางและมาตรการในแต่ละระดับ รวมทั้งแนวทางการดำเนินงานของกระทรวงมหาดไทย ในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ใคร่ขอเสนอสาระในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2. แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 6 (2530 - 2534)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับว่ามีบทบาทสำคัญทั้งในแง่ของการนำมาซึ่งรายได้เงินตราต่างประเทศ และการสร้างงาน จากการประมาณการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แห่งประเทศไทย พบว่า ในปี 2534 นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนกว่า 3.7 ล้านคน และประมาณว่าการขยายตัวของนักท่องเที่ยวต่างประเทศและในประเทศจะสามารถสร้างงานได้เพิ่มขึ้นอีกไม่น้อยกว่า 150,000 คน ดังนั้น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (2530-2534) จึงกำหนดแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวไว้ดังนี้³

2.1 กิจกรรมคานตลาด จะให้ความสำคัญในเรื่องการเพิ่มค่าใช้จ่ายด้านการตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาวิจัยตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อขยายเวลาพักของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดนักท่องเที่ยวประเภทที่มีคุณภาพ คือ นำเงินมาใช้จ่ายในประเทศไทย สูง

2.2 กิจกรรมกระจายการผลิตและการบริการท่องเที่ยว เน้นการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาค สนับสนุนให้มีแผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในภูมิภาคและระดับจังหวัด ปรับปรุงรูปแบบและคุณภาพของสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้าน และของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งสนับสนุนการสัคให้มีสถานีบริการผู้โดยสารขาออกทางอากาศในเมือง (CITY AIR TERMINAL) เพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในระยะต่อไป

³ สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) กรุงเทพมหานคร หน้า 237

สรุปแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะแผนห้าปี เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)

ปัจจุบันรายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างประเทศเป็นแหล่งเงินตราต่างประเทศที่สำคัญที่สุด ในช่วงสามปีแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 รายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างประเทศมีจำนวนเฉลี่ยปีละประมาณ 25,400 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 35 ของรายได้จากสาขาบริการรวมและมีการขยายตัวในอัตราร้อยละ 8.4 ต่อปี การขยายตัวของการท่องเที่ยวดังกล่าวมีลักษณะที่กระจายออกไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคโดยตรง อย่างไรก็ตามแม้ว่าการท่องเที่ยวจะขยายค่าเพิ่มขึ้นอย่างน่าพอใจ แต่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ยังสามารถขยายตัวได้อีกมากถ้าหากมีการเร่งรัดพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมทั้งให้มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ส่งเสริมด้านการตลาดให้มากขึ้น

จากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศในระยะที่ผ่านมา มีปัญหาและอุปสรรคหลายประการทั้งที่เกี่ยวข้องและอยู่ในขอบข่ายความรับผิดชอบของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเอง และที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งเงื่อนไขปัญหาจากภายนอกประเทศที่อยู่นอกเหนือการควบคุมปัญหาเหล่านี้มีระดับของความรุนแรงในการส่งผลกระทบต่างกันไปตามสถานการณ์ อันอาจละจำแนกปัญหาที่สำคัญ ๆ ได้ดังนี้

1. ปัญหาภายนอกประเทศ

1.1 สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำและชะงักงันทั่วโลก อันมีผลกระทบโดยตรงต่อการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งทำให้การท่องเที่ยวซบเซาลง นอกจากนี้รัฐบาลบางประเทศได้พยายามส่งเงินตราต่างประเทศของตนไว้มากที่สุดโดยการแทรกแซงในกิจการท่องเที่ยวด้วยการออกมาตรการต่าง ๆ ที่จะสกัดกั้นการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศ เช่น มีการวางข้อกำหนดการเดินทางออกนอกประเทศจะต้องถูกเก็บภาษีเดินทางออกค่อนข้างสูง หรือใช้วิธีการอื่น ๆ ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางมาสู่ประเทศไทยด้วยการโฆษณาชวนเชื่อให้เห็นว่าการเดินทางท่องเที่ยวมายังประเทศไทยจะประสบกับปัญหาด้านความปลอดภัยหรือด้านโรคภัยไข้เจ็บ เหล่านี้เป็นต้น

1.2 การเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ ตลอดจนการแข่งขันโฆษณาด้ว้ัน การท่องเที่ยวทั้งในด้านการบริการและในด้านราคาในต่างประเทศ ที่ได้มีการโฆษณาเป็นการอย่างกว้างขวางและจริงจัง ซึ่งทำให้หันเหความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวในประเทศเหล่านี้และทำให้ส่วนแบ่งตลาดที่ประเทศไทยเคยได้รับอยู่ลดน้อยลง

1.3 ภาพพจน์และการเล่นช่่าวในทางลบเกี่ยวกับประเทศไทยที่แพร่กระจายทางสื่อมวลชนในต่างประเทศ เช่น ช่่าวความไม่สงบทางการเมือง ช่่าวการรบและสงครามชายแดน ช่่าวเกี่ยวกับยาเสพติด ช่่าวเกี่ยวกับเชื้อโรคและการแพร่ระบาด ช่่าวเกี่ยวกับความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว และช่่าวเกี่ยวกับค่าครองชีพสูงในประเทศไทยเหล่านี้เป็นต้น ซึ่งมีผลต่อการหันเหความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปยังประเทศอื่นแทน

2. ปัญหาภายในประเทศ

2.1 ปัญหาในการบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2.1.1 ในการสำรวจ วางแผน การก่อสร้าง การบูรณะและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนทรัพยากรการท่องเที่ยวและในด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านี้ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ ซึ่งในทางปฏิบัติเป็นอุปสรรคอย่างมากในการที่ไม่สามารถดำเนินงานในเรื่องเหล่านี้ให้เป็นเอกภาพได้ เพราะต้องอาศัยกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของหน่วยราชการอื่น ๆ ซึ่งมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์แตกต่างกันไปมาประยุกต์ใช้แทน ซึ่งทำให้ไม่สามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริงและทันต่อเหตุการณ์

2.1.2 การสนับสนุนของภาครัฐบาลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ ทั้งในด้านงบประมาณและกำลังคน ตลอดจนไม่มีองค์การที่จะรับผิดชอบในการดำเนินการประสานงานเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังไม่อยู่ในสถานการณ์ที่จะดำเนินการในเรื่องดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะไม่มีอำนาจในการบังคับหรือต่อรองกับหน่วยงานอื่น ๆ ให้ดำเนินการได้

2.1.3 การประสานงานระหว่างภาครัฐบาลในการกำหนดนโยบายและแผนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวยังไม่สอดคล้องและต่อเนื่องกันเท่าที่ควร ทำให้การดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีความล่าช้าและไม่ทันต่อเหตุการณ์

2.2 ปัญหาการพัฒนาบริการท่องเที่ยว

2.2.1 การอำนวยความสะดวกและคุ้มครองความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวเนื่องจากมีอัตราค่าสิ่งจำหน่ายที่สำรวจและอุปกรณ์ที่ใช้ปฏิบัติงานในร้านมีจำกัด ทำให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดกับนักท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ดำเนินการได้ไม่ทั่วถึงและกว้างขวางเพียงพอ

2.2.2 การประกอบธุรกิจภาคเอกชนเพื่อผลเชิงการค้าทำให้เกิดการแข่งขันกันเองอย่างรุนแรงจนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนามาตรฐานบริการและไม่เอื้ออำนวยต่อการแข่งขันกับประเทศคู่แข่งในภูมิภาคเดียวกัน

2.2.3 การบริการและการอำนวยความสะดวกด้านคมนาคมขนส่งระหว่างประเทศและภายในประเทศยังไม่สะดวกและเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะความสะดวกและความรวดเร็วในขั้นตอนการบินในลักษณะเช่าเหมาลำ รวมทั้งการคมนาคมขนส่งในประเทศยังไม่ได้มาตรฐานและไม่ปลอดภัยเท่าที่ควร

2.2.4 การสนับสนุนของภาครัฐบาลในการพัฒนาบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวค่อนข้างจำกัด เช่น การจัดหาแหล่งเงินทุนให้แก่ภาคเอกชนเพื่อลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากด้านโรงแรม เช่น สนับสนุนการลงทุนสถานที่จกแบบประหยัดตลอดจนการพัฒนามาตรฐานและคุณภาพของที่ระลึกให้เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

2.2.5 การพัฒนาคุณภาพและปริมาณของบุคลากรในสาขาธุรกิจการท่องเที่ยวค่อนข้างมีจำกัดและเชื่องช้า เนื่องจากสถานบริการศึกษาและฝึกอบรมบุคลากรด้านนี้ มีอยู่น้อยและมีกำลังผลิตค่อนข้างต่ำ

2.3 ปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยว

2.3.1 การศึกษาข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และนักท่องเที่ยวภายในประเทศมีผู้น้อยและไม่ต่อเนื่องกัน ทำให้การกำหนดนโยบายและการวางแผนด้านการตลาดยุ่งยากและไม่รัดกุมเพียงพอ

2.3.2 ขาดความร่วมมือประสานงานและความช่วยเหลืออย่างเพียงพอจากหน่วยราชการและธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้อง ทำให้แผนงานและโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นไม่ได้รับการตอบสนองอย่างจริงจังและทันต่อเหตุการณ์

2.3.3 การแข่งขันด้านการเผยแพร่โฆษณาและประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศในภูมิภาคนี้ทวีความเข้มข้นขึ้นและมีกาใช้สื่อโฆษณาทุกรูปแบบโดยเฉพาะสื่อทางโทรทัศน์ที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงลูกค้ามากที่สุดแต่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก เนื่องจากงบประมาณของประเทศไทยมีค่อนข้างจำกัดจึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเทคนิคเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมและการเผยแพร่โฆษณาประเทศไทย

2.3.4 ค่านิยมเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศยังจำกัดอยู่ในระดับผู้มีรายได้ปานกลางและรายได้ต่ำ แต่ผู้มีรายได้สูงยังมีค่านิยมเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศ การดำเนินการส่งเสริมตลาดในประเทศจึงจำเป็นต้องหาวิธีการจูงใจให้ผู้มีรายได้ทุกระดับสนใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้น และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวให้แพร่หลายเพียงพอ

2.3.5 ขาดมาตรการควบคุมป้องกันเกี่ยวกับการเผยแพร่และกระจายข่าวลือที่ไม่เป็นผลดี หรือมีลักษณะเกินกว่าเหตุ ทำให้เกิดภาพพจน์ทางลบต่อประเทศไทย

3. ปัญหาขัดจำกัดขององค์การที่รับผิดชอบโดยตรงด้านการท่องเที่ยว ซึ่งตามพระราชบัญญัติจัดตั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ยังมีได้มอบหมายอำนาจหน้าที่แก่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อย่างเพียงพอที่จะเอื้ออำนวยต่อการบริหารกิจการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยส่วนรวมเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้ กล่าวคือพระราชบัญญัติดังกล่าว เป็นพระราชบัญญัติดังกล่าว เป็นพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์การที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่มิได้ครอบคลุมถึงด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยส่วนรวม ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับขีดจำกัดขององค์การนี้ จำแนกได้ดังนี้

3.1 การไม่มีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น การปรึกษาหารือและการร่วมกำหนดนโยบายในเรื่องที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยโดยรวม เช่น นโยบายด้านการบินพาณิชย์ นโยบายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีประเภทต่าง ๆ ในธุรกิจท่องเที่ยว นโยบายเกี่ยวกับการเดินอากาศและการขนส่งภายในประเทศ นโยบายเกี่ยวกับอัตราค่ากระแสไฟฟ้า นโยบายเกี่ยวกับสถานบริการ ตลอดจนนโยบายด้านการลงทุนก่อสร้างปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวของหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งทำให้มีนโยบายบางประการที่ได้กำหนดขึ้นเป็นอุปสรรคหรือไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยโดยรวม ถึงแม้ว่าในปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะมีผู้แทนเพื่อร่วมให้ข้อคิดเห็นในการกำหนดนโยบายบางอย่าง เช่น นโยบายการเดินภายในประเทศ และการขนส่งภายในประเทศ รวมถึงการผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหาโดยผ่านกลไกของคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว (กรอ.) อันอาจจะเป็นการประสานงานในระดับนโยบายก็ตาม แต่ก็ยังขาดกลไกเพื่อการประสานงานในระดับปฏิบัติการ

3.2 ขาดอำนาจในการควบคุมดูแล และจัดระเบียบธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น การกำหนดมาตรฐานและอัตราค่าห้องพัก การควบคุมและจดทะเบียนบริษัทนำเที่ยว สถานบริการบางประเภท ร้านค้าของที่ระลึก มัคคุเทศก์และยานพาหนะที่ใช้ในการนำเที่ยว เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนามาตรฐานบริการทางการท่องเที่ยว เพื่อแข่งขันกับประเทศคู่แข่งในภูมิภาคเดียวกัน

3.3 ขาดอำนาจทางกฎหมายและบทลงโทษโดยตรงที่จะนำมาใช้บังคับ เพื่อประโยชน์ในด้านการอำนวยความสะดวกและปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งทำให้การดำเนินงานที่เป็นอยู่ไม่ได้ผลเท่าที่ควร

3.4 ในด้านการดำเนินงานพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยรวม ยังไม่ได้รับความร่วมมือประสานงานและช่วยเหลืออย่างเพียงพอจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร ทำให้แผนงาน/โครงการด้านการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยความร่วมมือในการดำเนินงาน ไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและไม่ทันต่อเหตุการณ์

สถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มทางการท่องเที่ยว ในสิ่งแวดล้อมพัฒนา ฉบับที่ 6

จากการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการในสิ่งแวดล้อมพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 5 ประกอบกับการวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพเงื่อนไขปัญหาทั้งภายในและภายนอกประเทศ ตามที่ได้กล่าวมา สิ่งพอที่จะประมวลสถานการณ์และแนวโน้มทางการท่องเที่ยวของประเทศ ในลักษณะภาพรวมอย่างกว้าง ๆ ในแต่ละด้านดังนี้

1. ผลของรายได้จากการท่องเที่ยวต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม มีแนวโน้มดังนี้

1.1 รายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง แต่จะได้รับการชดเชยจากรายได้ของการท่องเที่ยวภายในประเทศที่จะเพิ่มขึ้น และจะช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

1.2 ตุลาคมท่องเที่ยวมีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากการขยายตลาดภายในประเทศและการชะลอการเดินทางออกท่องเที่ยวต่างประเทศของคนไทย

1.3 การเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ สามารถช่วยลดการขาดดุลชำระเงินของประเทศได้เพิ่มขึ้น

2. อัตราการเพิ่มขึ้นของการท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีแนวโน้มต่ำลง พิจารณาได้จากเครื่องบ่งชี้ดังนี้

2.1 สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำและชะงักงันทั่วโลก ล้วนมีผลกระทบต่อรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวในระยะสั้น หรือท่องเที่ยวภายในประเทศของตนแทน

2.2 รัฐบาลหลายประเทศในภูมิภาคเอเชีย แปซิฟิกและยุโรป ได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อแทรกแซงและควบคุมการเดินทางออกนอกประเทศของประชาชนในชาติ

2.3 การขยายแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ในหลายประเทศของภูมิภาคเอเชีย และแปซิฟิก ทำให้ส่วนแบ่งตลาดที่ได้รับอยู่เดิมลดลง

3. อัตราการเพิ่มขึ้นของการท่องเที่ยวภายในประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น พิจารณาจากเครื่องบ่งชี้ดังนี้

3.1 การพัฒนาบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศ ตลอดจนความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวจะมีมากขึ้น อันเป็นปัจจัยสนับสนุนการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ

วันที่..... 2558
เลขทะเบียน..... 02058

๗๗
838.4791
๗ 237 ๗
สท.ส.ท.๕

3.2 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเศที่มีแนวโน้มสูงขึ้น
ซึ่งจะทำให้คนไทยหันมาท่องเที่ยวภายในประเทศแทนการ เดินทางไปต่างประเศ

3.3 รัฐบาลเริ่มให้ความสำคัญกับการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้น
และมีนโยบายสนับสนุนการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น

4. อัตราการขยายตัวของการค้าและการเงินธุรกิจ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอัน
ถือเป็นอุปทานทางการท่องเที่ยวด้านหนึ่ง จะมีแนวโน้มต่ำลง พิจารณาจากเครื่องบ่งชี้ ดังนี้

4.1 การขยายตัวของการท่องเที่ยวระหว่างประเศที่มีอัตราเพิ่มที่ต่ำลง

4.2 ในช่วงที่ย่านมาการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวที่มีอัตราสูงเกินกว่าอุปสงค์
ของการท่องเที่ยว จึงมีผลทำให้การขยายตัวของการลงทุนด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้าน
โรงแรมจะชะลอตัวลง

4.3 ภาวะการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวด้านร้านค้าของที่ระลึก การ
ขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวกเสริม มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

5. การกระจายตัวของการท่องเที่ยวในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยมีอัตราสูง
ขึ้น พิจารณาจากเครื่องบ่งชี้ดังนี้

5.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวในภูมิภาคต่าง ๆ เป็นไปอย่างกว้างขวาง
ซึ่งทำให้มีการเดินทางท่องเที่ยวและการกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

5.2 มีการส่งเสริมตลาดภายในประเทศมากขึ้น

6. การจ้างงานจากผลของการท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำลง พิจารณา
จากเครื่องบ่งชี้ดังนี้

6.1 การขยายการลงทุนของธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม จะเพิ่ม
ขึ้นในอัตราที่ต่ำลง

6.2 มีการขยายการลงทุนในภาครัฐบาลเกี่ยวกับการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทาง
การท่องเที่ยวอันประกอบด้วย สาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่าง ๆ และการขยายตัวด้านการ
ลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว ในลักษณะใหม่โดยภาคเอกชนจะสนับสนุนให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นส่วนหนึ่ง

วัตถุประสงค์และเป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6

จากสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มทางการท่องเที่ยวในช่วงระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ไว้ทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ได้กำหนดไว้ 2 ประการ คือ

1. เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นเป้าหมายหลัก โดยให้ความสำคัญกับการจ้างงานและการกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่นควบคู่กันไปด้วย

2. เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นสื่อในการสร้างความภูมิใจในความเป็นไทย

2. เป้าหมาย เป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยในช่วงแผนฯ ฉบับที่ 6 ได้กำหนดไว้ดังนี้

2.1 ทำรายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้น เป็น 69,000 ล้านบาทในปี 2534 โดย

1. เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศในอัตราเฉลี่ยปีละ 7-7.5% ในข้างของแผน โดยจะเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศให้ได้จำนวน 3,700,000 คน ในปีสุดท้ายของแผน

2. เพิ่มระยะเวลาพักโดยเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ไม่ต่ำกว่า 5.5 วัน

3. เพิ่มค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันต่อคนของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศในอัตราเฉลี่ยปีละ 6.5 ในช่วงของแผน

2.2 ส่งเสริมชักจูงให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศให้มากขึ้น

ในด้านเป้าหมายจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ในช่วงระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 อาจแบ่งอัตราการเจริญเติบโตออกเป็นสองช่วง คือ

ก. ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2530 - 2531 เป็นช่วงที่มีอัตราการเจริญเติบโตของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศค่อนข้างสูง ทั้งนี้เพราะในช่วงปีดังกล่าว เป็นปีแห่งการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในมหามงคลสมัยพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ และพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนจะมีส่วนร่วมหรือร่วมมือกับจัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อร่วมการเฉลิมฉลองและเพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดีต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อีกประการหนึ่งในปี พ.ศ. 2530 รัฐบาลได้ประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน จัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในด้านการตลาดและในด้านการพัฒนา เพื่อเพิ่มกระแสการเดินทางท่องเที่ยวจากต่างประเทศมาสู่ประเทศไทยให้มากยิ่งขึ้น

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2530 - 2531 จะมีการเมิกก้าลังกันเพื่อส่งเสริมกระแสการเดินทางท่องเที่ยวให้เข้ามาสู่ประเทศไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม อันจะทำให้อัตราการเจริญเติบโตของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศในช่วงนี้มีค่อนข้างสูง

ข. ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2532 - 2534 เป็นช่วงที่มีอัตราการเจริญเติบโตของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นในลักษณะที่ลดลง ทั้งนี้เพราะการเมิกก้าลังและการผสมผสานเงื่อนไขปัจจัยที่ใช้ในการส่งเสริมกระแสการเดินทางท่องเที่ยวมาสู่ประเทศไทยจะมีน้อยลง อีกประการหนึ่งเนื่องจากฐานจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในช่วงแรกมีขนาดใหญ่ ดังนั้นอัตราการเจริญเติบโตของนักท่องเที่ยวในช่วงนี้จึงถูกดึงให้ต่ำลง แต่ลักษณะของการเติบโตก็ยังคงอยู่ในเกณฑ์ที่สูงพอสมควร ทั้งนี้เพราะได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อใช้จ่ายในด้านส่งเสริมการตลาดเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับในช่วงแรก

ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ในช่วงแผนฯ ฉบับที่ 6 ได้วางเป้าหมายจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศได้จำนวน 3,700,000 คน โดยจำแนกเป้าหมายเป็นรายตลาดที่สำคัญ ๆ ได้ดังนี้

<u>ประเทศ</u>	<u>จำนวน</u>
สหรัฐอเมริกา	233,000
แคนาดา	43,000
อังกฤษ	114,000
เยอรมันตะวันตก	124,500
ฝรั่งเศส	86,000
สวีเดน	41,400
เนเธอร์แลนด์	43,100
อิตาลี	80,500
กลุ่มประเทศแลกนดิเนเวีย (เดนมาร์ก สวีเดน นอร์เวย์และฟินแลนด์)	76,500
ไต้หวัน	134,800
สิงคโปร์	324,500
ฮ่องกง	248,800
อินเดีย	213,400
ญี่ปุ่น	254,500
มาเลเซีย	600,000
ซาอุดีอาระเบีย	92,900
อื่น ๆ	989,000
รวม	3,700,000

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

สำหรับเป้าหมายการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศนั้น จากรายงานโครงการสำรวจและศึกษาภาวะการท่องเที่ยวภายในประเทศไทย พ.ศ. 2526 ประมาณว่ามีผู้เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศในระหว่างปี พ.ศ. 2526 จำนวนประมาณ 22.5 ล้านคน และจากฐานจำนวนนักท่องเที่ยวภายในประเทศนี้ ได้วางเป้าหมาย

ให้มีอัตราการเจริญเติบโตโดยเฉลี่ย ปีละ 5% ตั้งนั้นในปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ในช่วงแผนฯ ฉบับที่ 6 จึงคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ประมาณ 33.2 ล้านคน

เป้าหมายด้านจำนวนนักท่องเที่ยวและการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจะมีผลสัมพันธ์ต่อการจ้างงาน ผลการวิจัยของนักวิชาการจากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เรื่องผลทางด้านเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่านักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ จำนวน 9 คน จะก่อให้เกิดการจ้างงานขึ้น 1 คน และนักท่องเที่ยวภายในประเทศจำนวน 73 คน จะก่อให้เกิดการจ้างงานขึ้น 1 คน เมื่อพิจารณาประกอบกับเป้าหมายด้านนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศและนักท่องเที่ยวในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนฯ อาจกล่าวได้ว่า การจ้างงานที่เกิดจากการท่องเที่ยวจะมีประมาณ 870,000 คน โดยจะกระจายอยู่ในทุกสาขาการผลิต เช่น เกษตรกรรม เหมืองแร่ อุตสาหกรรม ไฟฟ้า - ประปา การก่อสร้าง การค้าส่ง - ปลัก การคมนาคมและขนส่ง และในสาขาการบริการซึ่งส่วนใหญ่เป็นการจ้างงานโดยตรงทางการท่องเที่ยว การบริการเหล่านี้ได้แก่ แรงงานในธุรกิจโรงแรมและที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจด้านการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวโดยตรง ธุรกิจการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก ธุรกิจด้านภัตตาคารและร้านอาหารรวมทั้งสถานพักผ่อนหย่อนใจต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การจ้างงานดังกล่าวเป็นการจ้างงานในลักษณะที่ทำงานเต็มเวลา ทั้งนี้เพราะจำนวนแรงงานที่เกิดขึ้นนั้น เป็นการคิดคำนวณจากฐานการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ประกอบกับการพิจารณาการจ้างงานที่ทำงานอย่างเต็มเวลา (คนละ 8 ชั่วโมงต่อวัน) ดังนั้นในความเป็นจริงจึงมีจำนวนแรงงานที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากกว่าจำนวนดังกล่าวอีกมาก โดยเฉพาะแรงงานที่ทำงานในลักษณะไม่เต็มเวลาหรือเป็นบางช่วงของฤดูกาล

นอกเหนือจากเป้าหมายการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวและการจ้างงานแล้ว ยังอาจจะต้องพิจารณาในด้านอุปทานที่สำคัญทางการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดกรอบการพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับปริมาณการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว เรื่องที่สำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรงในเรื่องนี้ได้แก่ จำนวนห้องพักสำหรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่สำคัญ ๆ อันได้แก่

1. กรุงเทพมหานคร ซึ่งจากกรวิเคราะห์ที่อุปสงค์ของนักท่องเที่ยว ในปี 2534 พบว่าจะมีประมาณ 23,496 ห้องและเรือเปรียบเทียบกับอุปทานในปี 2528 ซึ่งมีจำนวน 20,968 ห้อง ซึ่งจะขยายได้อีกประมาณ 2,528 ห้อง โดยกลุ่มโรงแรมที่สมควรขยายได้แก่ กลุ่มที่ 1 2 และ 3

2. กูเกิต ซึ่งจากการวิเคราะห์อุปสงค์ของห้องพัก ในปี 2534 พบว่าจะมีประมาณ 5,997 ห้อง และเมื่อเปรียบเทียบกับอุปทานในปี 2528 ซึ่งมีจำนวน 3,973 ห้อง จึงจะขยายได้อีกประมาณ 2,024 ห้อง โดยกลุ่มโรงแรมที่สมควรขยายคือ กลุ่ม 3 4 และ 5 ทั้งบริเวณในเมืองและบริเวณชานหาด

3. หาดใหญ่ ซึ่งจากการวิเคราะห์อุปสงค์ของห้องพัก ในปี 2534 พบว่าจะมีประมาณ 5,276 ห้อง และเมื่อเปรียบเทียบกับอุปทานในปี 2528 ซึ่งมีจำนวน 4,713 ห้อง จึงจะขยายได้อีกประมาณ 563 ห้อง โดยกลุ่มโรงแรมที่สมควรขยายคือ กลุ่ม 4 ส่วนในกลุ่มอื่น ๆ ยังไม่สมควรขยาย

4. พัทยา ซึ่งจากการวิเคราะห์อุปสงค์ของห้องพักในปี 2534 พบว่าในปัจจุบันมีจำนวนห้องพักในแต่ละกลุ่มเกินความต้องการอยู่แล้ว ดังนั้นในพื้นที่นี้จึงไม่จำเป็นต้องขยายจำนวนห้องพักแต่อย่างใด

5. เชียงใหม่ ซึ่งจากการวิเคราะห์อุปสงค์ของห้องพักในปี 2534 พบว่าจะมีประมาณ 6,777 ห้อง และเมื่อเปรียบเทียบกับอุปทาน ในปี 2528 ซึ่งมีจำนวน 5,751 ห้อง จึงจะขยายได้อีกประมาณ 1,026 ห้อง โดยกลุ่มโรงแรมที่สมควรขยายมากที่สุดคือ กลุ่มที่ 4

จากการวิเคราะห์อุปสงค์และอุปทานในด้านห้องพักดังกล่าวจะเห็นว่าในผังแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 การขยายตัวด้านโรงแรมและที่พักจะมีไม่มากนัก และส่วนใหญ่จะเป็นโรงแรมและที่พักขนาดกลางและขนาดเล็ก ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่มีอำนาจซื้ออยู่ในระดับปานกลาง และนักท่องเที่ยวชาวไทย เป็นประการสำคัญ

หมายเหตุ การแบ่งกลุ่มโรงแรมเป็นการแบ่งตามระดับราคาและเป็นการจัดกลุ่มเพื่อประโยชน์ทางสถิติ โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 ราคาห้องเดี่ยวตั้งแต่ 1,000 บาทขึ้นไป
- กลุ่มที่ 2 ราคาห้องเดี่ยวตั้งแต่ 701 - 1,000 บาท
- กลุ่มที่ 3 ราคาห้องเดี่ยวตั้งแต่ 401 - 700 บาท
- กลุ่มที่ 4 ราคาห้องเดี่ยวตั้งแต่ 201 - 400 บาท (รวมพัังกาโลด้วย)
- กลุ่มที่ 5 ราคาห้องเดี่ยวตั้งแต่ 200 บาท (รวมพัังกาโล โมเต็ลและเกสต์เฮาส์)

นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยว ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6

จากการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวในช่วงระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ตามที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้วางไว้ โดยพยายามที่จะให้มีความสอดคล้องหรือสนับสนุนกับแนวทางในการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในระยะเวลาดังกล่าว และการจะดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ นั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้กำหนดแนวทางหรือนโยบายเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานและการกำหนดโครงการไว้ดังนี้

1. สร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการตลาดให้เป็นไปโดยสอดคล้องและในทิศทางเดียวกัน
2. เน้นการปรับปรุงคุณภาพของสินค้าท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้ว และการดำเนินงานที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ให้ดีขึ้น
3. เสริมสร้างสินค้าทางการท่องเที่ยวให้เป็นระบบและให้เด่นเป็นประจักษ์ เพื่อร่าลีนค้านี้ไปเผยแพร่ต่อไป
4. ส่งเสริมการจัดระเบียบธุรกิจและการบริการทางการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานดี
5. เสริมสร้างความร่วมมือและความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว
6. เน้นการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่มีคุณภาพ ศักยภาพ และมีส่วนแบ่งตลาดในระดับสูง และแสวงหาตลาดท่องเที่ยวใหม่โดยพิจารณาถึงภาวะการณ์ความผันผวนทางเศรษฐกิจของโลก
7. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านส่งเสริมการตลาด
8. ส่งเสริมให้มีการประชุมมาฆาชาติเพิ่มมากขึ้นในประเทศไทย
9. ส่งเสริมและชักจูงชาวไทยและผู้ที่พักอาศัยอยู่ในประเทศไทย เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศให้มากขึ้น
10. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในคุณสมบัติของนักท่องเที่ยว และสร้างภาพพจน์ที่ดีของการท่องเที่ยวในท้องถิ่น
11. ส่งเสริมและประสานการลงทุนพัฒนาการท่องเที่ยวของภาครัฐบาลและเอกชน ให้เป็นไปโดยสอดคล้องกัน และเพื่อประโยชน์ทางการท่องเที่ยวของประเทศ

12. สนับสนุนการลงทุนด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว

13. ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานให้มีการลงทุนขนาดกลาง ขนาดเล็ก เพื่อให้รับกับความต้องการของนักท่องเที่ยวระดับกลาง และนักท่องเที่ยวชาวไทย

14. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและเอกชน ทั้งในด้านการส่งเสริม ด้านการพัฒนาและในด้านของการจัดเก็บข้อมูลและการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

แผนงานหลักในแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6

จากนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว ได้พิจารณาสู่การกำหนดลักษณะการดำเนินงานในช่วงระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 โดยแบ่งออกเป็น 5 แผนงาน และ 1 โครงการดังนี้

แผนงานที่ 1 แผนงานบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

แผนงานที่ 2 แผนงานพัฒนาบริการท่องเที่ยว

แผนงานที่ 3 แผนงานส่งเสริมตลาดต่างประเทศ

แผนงานที่ 4 แผนงานส่งเสริมตลาดในประเทศ

แผนงานที่ 5 แผนงานปรับปรุงองค์การและประสิทธิภาพการบริหารของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

แผนงานที่ 6 โครงการปีท่องเที่ยวไทย (พ.ศ. 2530-2531)

4. แผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ริเริ่มดำเนินการจัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยประกอบด้วยแผนงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แผนงานพัฒนาบริการท่องเที่ยว และแผนงานส่งเสริม การท่องเที่ยว ทั้ง 3 แผนงานนี้ จำเป็นต้องสอดคล้องและเกื้อกูลกัน โดยดำเนินการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติ (NATIONAL PLAN ON TOURISM DEVELOPMENT) ซึ่งเป็มแผนต้นแบบที่ได้จัดทำในปี 2519 ร่วมกับบริษัทที่ปรึกษาเนเธอร์แลนด์ แผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้จัดทำมีการกำหนดแผนงานโครงการที่จะต้องดำเนินการ เพื่อให้การท่องเที่ยวในขั้นที่นั้น ๆ สามารถพัฒนาไปได้ตามขั้นตอนอย่างเหมาะสม แผนงาน

โครงการในแผนหลักหากนำมาแยกแยะในรายละเอียดสามารถแบ่งออกได้ 4 ลักษณะ คือ⁴

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ เพื่อสนองความต้องการและชักนำให้เกิดการลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
2. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะแห่ง เพื่อกระตุ้นและชักจูงให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้นในบริเวณที่ควรได้รับการพัฒนา
3. การควบคุมการพัฒนา เพื่อควบคุมให้การพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมท่องเที่ยวดำเนินไปในขอบเขตและทิศทางที่เหมาะสม
4. ส่งเสริมการท่องเที่ยว คือ การส่งเสริมโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในแผนหลัก

ในช่วงระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และฉบับที่ 5 คือในช่วงระหว่างปี 2520 - 2524 และ 2524 - 2529 ตามลำดับ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้จัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวเพิ่มเติมขึ้นมาอีกหลายแผน โดยกระจายไปตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญต่าง ๆ ของประเทศ จนกระทั่งถึงปัจจุบันมีแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจำนวนทั้งสิ้น 11 แผนด้วยกัน ครอบคลุมพื้นที่รวม 18 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่/ สุโขทัย พิษณุโลก ตาก กำแพงเพชร พิจิตร นครราชสีมา กาญจนบุรี พระนครศรีอยุธยา อยุธยา ลพบุรี (พิจิตร) ลพบุรี ระยอง ตราด สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต สงขลา หาดใหญ่ เพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์

ผลดีจากการมีแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวเหล่านี้ ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้มีการรอบแนวทางการพัฒนาที่เน้นไปในลักษณะระบบมากยิ่งขึ้น ไม่สูญเสียทรัพยากรด้วยมีการจัดสรรและใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้มีประโยชน์สูงสุด รวมทั้งมีการกำหนดมาตรการวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาล่วงหน้าด้วย

⁴Netherland Institute of Tourism Development Consultants (TDC) and SGV-NaThailand & Co., Ltd. National Plan on Tourism Development, Final Report Submitted to the Tourism Authority of Thailand, 1976.

ในช่วงระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) นับได้ว่าเป็นยุคใหม่ของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย กล่าวคือในช่วงก่อนหน้ามีรัฐบาล ได้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะ งบประมาณที่ใช้เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวจะปรากฏแฝงอยู่ในงบประมาณของหน่วยราชการส่วนต่าง ๆ แต่เริ่มจากปี 2530 ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย 2530 เป็นต้นมา ได้มีการกำหนดจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขึ้นโดยเฉพาะ รวมทั้งได้มีการกำหนดไว้เป็นนโยบายตลอดช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 อย่างชัดเจน

เฉพาะในปี 2530 ซึ่งเป็นปีท่องเที่ยวไทย รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไว้เป็นจำนวนมาก สามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. งบประมาณโครงการปีท่องเที่ยวไทย 2530 - 2531

ในปีท่องเที่ยวไทย รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการในเรื่องการพัฒนากิจกรรม และการประชาสัมพันธ์ เฉพาะในส่วนการพัฒนากิจกรรมมีโครงการทั้งสิ้น 30 โครงการ ซึ่งในส่วนนี้เป็นงบประมาณเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น

- โครงการตัวอย่างทำป้ายตามแหล่งท่องเที่ยวที่เกาะลันตาและแม่ฮ่องสอน
- โครงการพัฒนาเก้าเขานิน จังหวัดเพชรบุรี
- โครงการพัฒนาตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

2. โครงการเร่งรัดฟื้นฟูการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (งบ กฟค.)

ในปี 2530 รัฐบาลได้มีนโยบายในการมุ่งกระตุ้นและฟื้นฟูการขยายตัวทางเศรษฐกิจและได้จัดสรรงบประมาณ 1,500 ล้านบาทเพื่อการนี้ ซึ่งงบประมาณส่วนนี้ได้จัดสรรงบประมาณถึง 648.78 ล้านบาท หรือประมาณ 43% เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง โดยจัดแบ่งงบประมาณให้หน่วยงานต่าง ๆ ไปดำเนินการดังนี้

ททท.	39.14	ล้านบาท	ดำเนินการ	7	โครงการ
กรมการปกครอง	137.33	"	"	25	"
สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท	42.74	"	"	3	"
กรมทางหลวง	182.48	"	"	10	"
กรมศิลปากร	66.12	"	"	8	"
กรมป่าไม้	155.34	"	"	9	"
กรมการินพาลีโย	25.58	"	"	1	"

โครงการที่สำคัญในงบประมาณส่วนนี้ เช่น

- โครงการพัฒนาหมู่บ้านหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองสูง จังหวัดเชียงใหม่
- โครงการปรับปรุงปราสาทหินพนมรุ้ง - เมืองต่ำ จังหวัดบุรีรัมย์
- โครงการปรับปรุงถนนเข้าผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี
- โครงการปรับปรุงถนน 10 สายในเกาะภูเก็ต
- โครงการปรับปรุงถนนเชื่อมอุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์และพิพิธภัณฑสถานเก่า จังหวัดกาญจนบุรี

ส่วนงบประมาณที่ใช้การกำหนดเป็นนโยบายระยะยาวตลอดช่วงแผนฯ ฉบับที่ 6 มีอยู่

3 ส่วนด้วยกันคือ

1. โครงการอุดหนุนการปรับปรุงสาธารณูปโภค พัฒนาสภาพภูมิทัศน์และสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กในภูมิภาค ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2531)

เป็นโครงการที่มุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเรื่องการสร้างปลั๊กโครงการสร้างและ
บริการพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ ในพื้นที่ที่ได้จัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวในช่วง
แผนพัฒนาฉบับที่ 5 จำนวน 9 พื้นที่ด้วยกัน โครงการดำเนินการจะมี 3 ลักษณะคือ โครงการ
สาธารณูปโภคย่อย โครงการพัฒนาสภาพภูมิทัศน์ และโครงการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ใน
ส่วนนี้ได้รับอนุมัติงบประมาณวงเงินจำนวน 100 ล้านบาทในระยะเวลา 5 ปี เฉลี่ยแล้วจะมีงบ
ประมาณดำเนินการปีละ 20 ล้านบาท ในช่วงปี 2530 และ 2531 ดำเนินโครงการไปแล้ว
จำนวน 8 และ 16 โครงการตามลำดับ เช่น

- โครงการพัฒนาบริ เวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
- โครงการพัฒนาละพานข้ามแม่น้ำแควและอนุเสาวรีย์ทหารนิรนาม
จังหวัดกาญจนบุรี
- โครงการปรับปรุงท่าเทียบ เรืออุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะ
เสม็ด จังหวัดระยอง
- โครงการพัฒนาถนนเลียบริมหาดเจว่ง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- โครงการพัฒนาปรับปรุงหาดสมีหลา-แหลมถันอ่อน จังหวัดสงขลา

2. โครงการประเภทพัฒนาและอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาของการ
ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่อยู่ในพื้นที่ของแผนหลักฯ และนอกพื้นที่แผนหลักฯ
มีลักษณะงานขยายที่กว้างขวางกว่าโครงการประเภทแรก ได้ตั้งงบประมาณไว้ในระยะ 5 ปี
(2530-2534) รวมเป็นเงิน 500 ล้านบาท เฉลี่ยปีละ 100 ล้านบาท แต่ได้เริ่มดำเนินการใน
ปี 2531 เป็นปีแรก โดยรัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้จำนวน 65 ล้านบาท เพื่อจัดทำ 11
โครงการ เช่น

- โครงการปรับปรุงระบบกำจัดน้ำเสียเมืองพัทยา
- โครงการบูรณะปรับปรุงเพนียดคล้องช้างและฟื้นฟูประเพณีการคล้องช้าง
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. โครงการตามแผนงานเงินกู้เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว (2531-2534)
หรือที่เรียกกันว่าเงินกู้ OECF

รัฐบาลไทยได้ลงนามในสัญญาโครงการเงินกู้รัฐบาลญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 22 มกราคม
2531 เพื่อกู้เงินจาก Overseas Economic Cooperation Fund (OECF) มาใช้เพื่อการ
พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

แผนงานนี้ครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ แบ่งออกเป็น 8 พื้นที่ย่อยด้วยกัน
คือ กลุ่มภาคเหนือตอนบน กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง กลุ่มภาคตะวันตก กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
กลุ่มภาคตะวันออก กลุ่มภาคใต้ตอนบนฝั่งตะวันตก และกลุ่มภาคใต้ตอนล่าง รวมงบประมาณตาม
แผนงานนี้ประมาณ 1,342 ล้านบาท เป็นเงินกู้จากประเทศญี่ปุ่นไม่เกิน 1,100 ล้านบาท ที่
เหลือเป็นงบประมาณล้นทบจากกระทรวงการคลัง

ในชั้นต้นนี้ สามารถสรุปโครงการที่จะดำเนินการได้ดังนี้

ปี 2531	ดำเนินงาน	16	โครงการ
ปี 2532	"	34	"
ปี 2533	"	9	"
ปี 2534	"	4	"

โดยที่จะดำเนินงานตามโครงการประจำปี 2531 ไปพร้อม ๆ กับโครงการที่จะดำเนินการในปี 2532

แนวทางและแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้หน่วยงานทุกหน่วยงานจัดทำข้อเสนอแนวทางและแผนปฏิบัติการสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา และให้นำเสนอต่อคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจเพื่อพิจารณาภายใน 90 วัน (นับตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน 2531) นั้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรัฐบาลได้กำหนดนโยบายไว้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายเศรษฐกิจในข้อ 6 บริการ

พัฒนาแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการสร้างงานในประเทศ และนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาเพิ่มขึ้น โดยคงไว้ซึ่งคุณค่าของวัฒนธรรมไทย

จากนโยบายดังกล่าวอาจจำแนกเป็นวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อให้เกิดการสร้างงานในประเทศ
2. เพื่อนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยให้มากขึ้น
3. เพื่อคงไว้ซึ่งคุณค่าของวัฒนธรรมไทย

ซึ่งจากการพิจารณาแผนปฏิบัติงานของ ททท. (ในระยะแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530-2534) ที่ใช้ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้มีลักษณะที่สอดคล้องและตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวแล้ว ดังนี้

1. เห็นรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นเป้าหมายหลัก โดยให้ความสำคัญกับการจ้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่นควบคู่กันไปด้วย
2. ให้การท่องเที่ยวเป็นสื่อในการสร้างความภูมิใจในความเป็นไทย

3. ทำรายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 85.915 ล้านบาทใน
ปี 2534 (ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผน) โดย

- (1) เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศในอัตราเฉลี่ย 7.5%
- (2) เพิ่มระยะเวลาพำนักโดยเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

ไม่ให้ต่ำกว่า

(3) เพิ่มค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันต่อคนของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ
ในอัตราเฉลี่ยปีละ 6.5%

4. ส่งเสริมชักจูงให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศให้มากขึ้น ซึ่งเป้าหมายดังกล่าวอาจแสดงในรูปตารางได้ดังนี้

เป้าหมายทางการท่องเที่ยวในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 6

รายการ	จำนวนจริง ปี 2530	เป้าหมายในแต่ละปี			
		2531	2532	2533	2534
1. รายได้จากนักท่องเที่ยว (หน่วย : ล้านบาท)	50,023	57,194	65,480	74,950	85,918
2. จำนวนนักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศ (หน่วย : ล้านบาท)	3.48	3.74	4.02	-4.32	4.65
อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 7.5					
3. ระยะเวลาพำนักเฉลี่ย (หน่วย : วัน)	6.06	6.06	6.06	6.06	6.06
รักษาระยะเวลาพำนักเฉลี่ยไม่ให้ต่ำกว่า 5.5 วัน					
4. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันต่อคน (หน่วย : วัน)	2,370	2,524	2,688	2,863	3,049
อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 6.5					

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

สำหรับเป้าหมายการจ้างงานภายในประเทศนั้น จะเป็นผลสืบเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว ซึ่งจากผลการสำรวจแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวปี 2530 ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พบว่า แรงงานในธุรกิจการท่องเที่ยวในปี 2530 มีจำนวน 458,825 คน และจากการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ในปี 2528 เรื่องผลทางด้านเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ 9 คน จะก่อให้เกิดการจ้างงานเต็มเวลา 1 คน และนักท่องเที่ยวภายในประเทศ 73 คน จะก่อให้เกิดการจ้างงานเต็มเวลา 1 คน ดังนั้น สิ่งนี้อาจกล่าวได้ว่าจากเป้าหมายการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2534 ซึ่งกำหนดไว้ 4.65 ล้านคนนั้น จะสามารถเพิ่มการจ้างงานขึ้นอีกจำนวน 130,000 คน นอกจากนี้ การเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยภายในประเทศยังจะมีส่วนเพิ่มการจ้างงานในธุรกิจการท่องเที่ยวขึ้นอีกส่วนหนึ่งด้วย

และสำหรับเรื่องการค้าซึ่งคุณค่าของวัฒนธรรมไทย เป็นเรื่องที่จะพิจารณาได้อย่างกว้างขวาง คือการจะรักษาความนิยมของนักท่องเที่ยวไว้ให้ได้ตลอดไปนั้น ย่อมหมายถึงการวางแผนนโยบายและแนวทางที่จะต้องอนุรักษ์เอกลักษณ์ความเป็นไทย คุณค่าของวัฒนธรรมไทยทุก ๆ ด้าน รวมทั้งการอนุรักษ์รักษามรดกไทยและทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยวทั้งหมดไว้ให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติหรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น วัฒนธรรมนิยมประเพณี วิถีชีวิต ตลอดจนธรรมาภิบาลอันดีของไทย ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีนอกเหนือจากการดำเนินงานของ ททท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงแล้ว ททท. ยังได้พยายามสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญขึ้นในหมู่ประชาชน เพื่อจะได้เป็นกำลังสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาในเรื่องเหล่านี้ต่อไป

เพื่อให้การดำเนินงานด้านพัฒนาการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสอดคล้องกับแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และมีส่วนสนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่กำหนด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้กำหนดแนวทางหรือนโยบายเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานดังนี้

1. สร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการตลาดให้เป็นไปโดยสอดคล้องและในทิศทางเดียวกัน
2. เน้นการปรับปรุงคุณภาพของสินค้าท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้ว และการดำเนินงานที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ให้ดีขึ้น

3. เสริมสร้างสินค้าทางการท่องเที่ยวให้เป็นระบบและให้เด่นเป็นประจำปี
เพื่อนำสินค้าไปเผยแพร่ต่อไป
4. ส่งเสริมการจัดระเบียบธุรกิจและการบริการทางการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน
5. เสริมสร้างความภูมิใจและความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว
6. เน้นการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่มีคุณภาพ ศักยภาพ
และมีส่วนแบ่งตลาดในระดับสูง และแสวงหาตลาดท่องเที่ยวใหม่โดยพิจารณาสภาพการณ์ความ
ผันผวนทางเศรษฐกิจของโลก
7. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการส่งเสริมการตลาด
8. ส่งเสริมให้มีการประชุมนานาชาติเพิ่มมากขึ้นในประเทศไทย
9. ส่งเสริมและชักจูงชาวไทยและผู้ที่พักอาศัยอยู่ในประเทศไทยเดินทางท่องเที่ยว
เที่ยวภายในประเทศให้มากขึ้น
10. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในคุณประโยชน์ของการท่องเที่ยว และสร้าง
ภาพพจน์ที่ดีของการท่องเที่ยวในท้องถิ่น
11. ส่งเสริมและประสานการลงทุนพัฒนาการท่องเที่ยวของภาครัฐบาลและ
เอกชนให้เป็นไปโดยสอดคล้องกัน และเพื่อประโยชน์ทางการท่องเที่ยวของประเทศ
12. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนทั้งในด้านการส่งเสริม
ด้านการพัฒนา และในด้านของการจัดเก็บข้อมูลและการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

แผนปฏิบัติงานของ ททท. (ในระหว่างปี 2532-2534) ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันถือได้ว่าเป็น
เป็นแผนที่สอดคล้องและสามารถตอบสนองนโยบายด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาลได้แบ่งเป็นแผน
งานย่อย 8 แผนงาน และ 2 โครงการคือ

1. งานบริการทางการท่องเที่ยว

เป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการบริการ การอำนวยความสะดวก
สะดวก สิ่งอำนวยความสะดวก การควบคุมและกำหนดหลักเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว
การให้ความรู้เพื่อพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมทั้งการให้ความคุ้มครอง
ป้องกันแก่นักท่องเที่ยว เพื่อสร้างมาตรฐานและประสิทธิภาพการบริการให้เป็นที่พึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

2. งานสถาบันฝึกอบรมวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว (สธท.)

เป็นการดำเนินงานของสถาบันฝึกอบรมวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว (สธท.) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแรงงานที่มีคุณภาพให้กับธุรกิจโรงแรมและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

3. งานศูนย์รวบรวมข้อมูลและเผยแพร่ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว

เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการสำรวจ รวบรวม ศึกษาวิเคราะห์ และวิจัยข้อมูลสถิติเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งการติดตามผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณากำหนดแนวทางการวางแผน รวมทั้งการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งด้านการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างลุล่วงและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. งานสำรวจเพื่อวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

เป็นการดำเนินงานด้านการสำรวจและศึกษาเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการประสานงาน การลงทุนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคของประเทศ ตามขั้นตอนของการศึกษาที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วย การสำรวจเบื้องต้น การศึกษาเบื้องต้น การจัดทำแผนหลัก และการศึกษาความเหมาะสม (Feasibility Study) เพื่อลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยจะทำการศึกษาในพื้นที่ที่ได้จัดลำดับความสำคัญไว้แล้ว นอกจากนี้ ยังเน้นการสำรวจและศึกษาในลักษณะเร่งด่วน เพื่อความมั่นคงและปลอดภัยของประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหา ด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในพื้นที่ที่รัฐบาลให้ความสำคัญเป็นพิเศษด้วย

5. งานส่งเสริมและเผยแพร่ทางการท่องเที่ยว

เป็นการดำเนินงานที่มุ่งจะดึงดูดและชักจูงให้นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น และนำเงินตราต่างประเทศเข้าไปจ่ายในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น ตลอดจนสนับสนุนให้ชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

6. งานอำนวยความสะดวกและให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

เป็นการดำเนินงานด้านการประสานงานระหว่าง ททท. กับกองกำกับการ 8 กองปราบปราม (กก. 8 ป.) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ รวมทั้งการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวด้วย

7. งานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการตรวจสอบสภาพการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สารารูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยว 11 พื้นที่ อันได้แก่ ภูเก็ต สงขลา-หาดใหญ่ เชียงใหม่ กาญจนบุรี พิษณุโลก-สุโขทัย-ตาก-กำแพงเพชร-พิจิตร ชลบุรี-พัทยา ระยอง-ฉะเชิงเทรา นครราชสีมา-สุราษฎร์ธานี-เกาะลันตา พระนครศรีอยุธยา และเพชรบุรี-ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งได้จัดทำแผนหลักและศึกษาความเหมาะสมไว้แล้วในช่วงของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 5

8. งานสนับสนุนงานประเพณีในจังหวัดต่าง ๆ

เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติที่มีมาแต่โบราณให้คงอยู่และเป็นที่รู้จักแพร่หลายของชนรุ่นหลัง ตลอดจนส่งเสริมให้มีความรักและหวงแหนในวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น และสามารถพัฒนาให้เป็นปณิธานเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมท่องเที่ยวชมท้องถิ่นมากขึ้น ในการดำเนินงานเน้นการส่งเสริมแสดงหรือสาธิตเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ถิ่นค้า และการดำเนินชีวิตของชาวไทยจากทุกภาคของประเทศ เพื่อให้ประชาชนไทยเรียน และนักศึกษามีโอกาสได้ชมและศึกษา ซึ่งเป็นผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันดีระหว่างชนในชาติและเป็นการส่งเสริมให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของชาวไทยด้วย

9. โครงการแผนงานเงินกู้เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว (OECE)

เป็นการดำเนินงานเพื่อการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การพัฒนากลุ่มการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในส่วนที่ใช้งบประมาณเงินกู้ OECE และการประสานงานให้คำปรึกษาต่าง ๆ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โครงการแผนงานเงินกู้เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว (OECE) เป็นการประสานงานเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินงานตามโครงการที่ได้วิเคราะห์ความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่แล้ว และในส่วนของ ททท. จะดำเนินการใน 2 เรื่อง คือ การให้คำปรึกษา และการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้โดยใช้งบประมาณเงินกู้ OECE แต่โดยเงื่อนไขการใช้งบประมาณดังกล่าว ททท. จะต้องตั้งเงินบาทสมทบในส่วนหนึ่ง

10. โครงการสนับสนุนศิลปหัตถกรรมไทย 2531-2532

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2531 ให้ประกาศปีพุทธศักราช 2531 เป็นปีศิลปหัตถกรรมไทย โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

(1) เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในงานส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ และเป็นการสนองพระราชนโยบายที่จะส่งเสริมงานอาชีพและให้รายได้ให้แก่ชาวบ้านบท ตลอดจนรักษาศิลปหัตถกรรมไทย

(2) เพื่อรณรงค์ เร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งในท้องถิ่นและส่วนกลาง ให้ขยายตัวเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ศิลปหัตถกรรมไทย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(3) เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศให้เดินทางเข้ามายังประเทศไทยมากขึ้น และเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อเนื่องจากปีท่องเที่ยวไทย

โครงการปีท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2530

คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบและอนุมัติให้ปี 2530 เป็นปีท่องเที่ยวไทย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่พระราชพิธีสำคัญ ๆ ของประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ เพื่อชักจูงใจให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางมาเยือนประเทศไทยเพิ่มขึ้นมาก อันจะนำมาซึ่งรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้น และเพื่อกระตุ้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐบาลและเอกชนตระหนักถึงความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และที่สำคัญคือเพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ ในวันที่ 5 ธันวาคม 2530

ระหว่างปีท่องเที่ยวไทย หน่วยงานของภาครัฐบาลและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจะดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวขึ้นเป็นพิเศษทั่วทั้งประเทศ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ในต่างประเทศ โดยมีกิจกรรมที่สำคัญ ๆ ดังนี้คือ

(1) การเผยแพร่พระราชพิธีสำคัญ ๆ ของประเทศไทย และ

(2) การจัดงานประเพณีและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในลักษณะพิเศษ

นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ/ระยะเวลาพำนักเฉลี่ย /และรายได้จากการท่องเที่ยว

ปี 2520 - 2530

ปี	จำนวน นักท่องเที่ยว ระหว่าง ประเทศ (คน)	%	ระยะเวลา พำนักเฉลี่ย (วัน)	รายได้จากการ ท่องเที่ยว (ล้านบาท)
2520	1,220,672	11.12	4.51	4,607
2521	1,453,839	19.10	4.84	8,894
2522	1,591,455	9.47	5.09	11,232
2523	1,858,801	16.80	4.90	17,765
2524	2,015,615	8.44	4.96	21,455
2525	2,218,429	10.06	4.79	23,879
2526	2,191,003	1.24	4.91	25,050
2527	2,346,709	7.11	5.47	27,317
2528	2,438,270	3.90	5.58	31,768
2529	2,818,092	15.58	5.93	37,321
2530	3,482,958	23.59	6.06	50,024

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

เนื่องในวันที่ 5 ธันวาคม 2530 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลปัจจุบัน เจริญพระชนมพรรษา 5 รอบ และต่อไปอีกเพียง 7 เดือน คือวันที่ 2 กรกฎาคม 2531 เป็นวาระที่เสด็จดำรงราชย์ยาวนานกว่าพระมหากษัตริย์พระองค์ใด ๆ อันปรากฏในประวัติศาสตร์ชาติไทย กล่าวได้ว่ามหามงคล สมัยอันประเสริฐสุด ที่ควรสดงานเฉลิมฉลองครั้งยิ่งใหญ่ เพื่อแสดงความกตัญญูตเวทีและความจงรักภักดี ทั้งเพื่อเผยแพร่เกียรติคุณของชาติไทยว่าเป็นชาติที่มีพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเพียบพร้อมทศพิธราชธรรม และพระมหากษัตริย์ผู้ประเสริฐเป็นประประมุข และเป็นชาติเอกราชที่เจริญรุ่งเรืองด้วยศิลปวัฒนธรรม อันดงามสืบเนื่องมานานกว่า 700 ปี

ในการนี้การทอ้งเกี่ยวแห่งประเทศไทย ได้เสนอคณะรัฐมนตรีให้พิจารณาอนุมัติประกาศปี 2530 เป็นปีทอ้งเกี่ยวไทย ทั้งนี้โดยมีแนวความคิดและหวังผลสำเร็จเช่นเดียวกับ การประกาศให้ปี 2523 เป็นปีทอ้งเกี่ยวไทย และคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้ประกาศปี 2530 เป็นทอ้งเกี่ยวไทย และอนุมัติให้เข้าร่วมเป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติฯ เนื่องในมหามงคลวโรกาสดังกล่าวข้างต้น

การประกาศให้ปี 2530 เป็นปีทอ้งเกี่ยวไทย มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. เพื่อร่วมเฉลิมกระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ วันที่ 5 ธันวาคม 2530 และพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก วันที่ 2 กรกฎาคม 2531
2. เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทั้งงานพระราชพิธีต่าง ๆ อย่างกว้างขวางทั้งในประเทศและต่างประเทศ
3. เพื่อขยายกิจกรรมการพัฒนาและการส่งเสริมการทอ้งเกี่ยวของประเทศ
4. เพื่อเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของอุตสาหกรรม การทอ้งเกี่ยว และแสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อให้มีการดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

แนวทางการดำเนินงาน

โครงการปีท่องเที่ยวไทย 2530 เป็นโครงการที่อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของ ททท. มีหน่วยงานภาครัฐบาลและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องหลายสาขาให้ความร่วมมือและสนับสนุน โดยเสนอโครงการและกิจกรรมเข้าร่วม เพื่อให้โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มีความ ล้อดคล้องและสำเร็จตามวัตถุประสงค์ จึงได้กำหนดแนวนโยบายและการดำเนินงานไว้ดังนี้ คือ

1. กิจกรรมที่จัดขึ้นต้อง เป็นการสนับสนุนและล้ดคล้องกับการจัดงานพระราชพิธี และงานเฉลิมพระเกียรติ และเป็นการส่งเสริมการเดินทางภายในประเทศของชาวไทย และ ชักจูงให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศมาเยือนประเทศไทยมากขึ้น
2. เสริมสร้างกิจกรรมและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวขึ้นในปี 2529- 2531 อย่างต่อเนื่องกันตลอดทั้งปี โดยร่วมมือกับหน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
3. ริเริ่มกิจกรรมและโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรม ท่องเที่ยวในระยะยาว

เพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการปีท่องเที่ยวไทย 2530 ซึ่งประกอบด้วยโครงการ และกิจกรรมหลายประเภท และมีระยะเวลาเตรียมการและดำเนินการนานถึง 30 เดือน คือระหว่าง วันที่ 7 มกราคม 2529 ถึง วันที่ 2 กรกฎาคม 2531 เป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะรัฐมนตรีจึงมีมติแต่งตั้ง "คณะกรรมการดำเนินงานปีท่องเที่ยวไทย 2530" ขึ้น และคณะกรรมการชุดนี้ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้น 3 คณะ ทำหน้าที่รับผิดชอบการจัดทำโครงการและ กิจกรรมรวม 72 รายการ คือ

- คณะอนุกรรมการพัฒนากิจกรรมปีท่องเที่ยวไทย 2530

มีหน้าที่รับผิดชอบโครงการและกิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีลักษณะ เป็นการดำเนินงานด้านการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่ง ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดต่าง ๆ การปรับปรุงแก้ไขความเสื่อมโทรมและสภาพแวดล้อมของ แหล่งท่องเที่ยว การจัดงานประเพณี งานประจำปี การจัดกิจกรรมเสริมทางการท่องเที่ยว ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาด้านการบริการและอำนวยความสะดวกตามสถานที่ ๆ เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยวอื่น ๆ โครงการและกิจกรรมที่อยู่ในความรับผิดชอบของคณะอนุกรรมการชุดนี้มี ทั้งหมด 43 รายการ

- คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศปีท่องเที่ยวไทย 2530

มีหน้าที่รับผิดชอบโครงการและกิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นการดำเนินงานด้านการผลิตวัสดุอุปกรณ์ โสติกส์อุปกรณ์ต่าง ๆ การโฆษณา เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ปีท่องเที่ยวไทย 2530 ไปยังต่างประเทศในทุกรูปแบบที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศมาเยือนประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น เช่น การโฆษณาทางวิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งตีพิมพ์ในต่างประเทศ การเชิญสื่อมวลชนจากต่างประเทศมาเยือนประเทศไทย การรณรงค์ให้มีการประชุมนานาชาติในประเทศไทย เป็นต้น โครงการและกิจกรรมที่อยู่ในความรับผิดชอบของคณะอนุกรรมการชุดนี้มีทั้งหมด 18 รายการ

- คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์ในประเทศไทยปีท่องเที่ยวไทย 2530

มีหน้าที่รับผิดชอบโครงการและกิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นการดำเนินงานด้านโฆษณาเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ปีท่องเที่ยวไทย 2530 รวมทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับผลของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ให้แก่แหล่งภายในหมู่ประชาชนชาวไทย และการดำเนินการอื่น ๆ ที่กระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างกว้างขวาง โครงการและกิจกรรมอยู่ในความรับผิดชอบของคณะอนุกรรมการชุดนี้มีทั้งหมด 11 รายการ

นอกจากโครงการและกิจกรรมที่อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินงานปีท่องเที่ยวไทย 2530 รวม 72 รายการข้างต้น ยังมีโครงการและกิจกรรมที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนปีท่องเที่ยวไทย 2530 โดยมีหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชน รวมทั้งจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศอีกไม่น้อยกว่า 60 รายการ

สำหรับโครงการและกิจกรรมในความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินงานปีท่องเที่ยวไทย 2530 72 รายการนั้น บางส่วนเป็นโครงการและกิจกรรมที่หน่วยงานนั้น จัดทำเป็นประจำอยู่แล้ว แต่ได้ขยายขนาดและลักษณะการจัดทำให้มีความยิ่งใหญ่และพิเศษขึ้นในปี 2530 และบางส่วนเป็นโครงการและกิจกรรมที่จัดทำขึ้นใหม่เป็นพิเศษในปี 2530

งบประมาณดำเนินงาน

งบประมาณที่ใช้จัดทำโครงการปีท่องเที่ยวไทย 2530 มีหลายลักษณะดังนี้

1. จากงบประมาณประจำปีงบประมาณ 2529 2530 และ 2531 ของหน่วยงานภาครัฐบาลที่จัดทำโครงการหรือกิจกรรมกัน ๆ
2. จากงบประมาณที่รัฐบาลสนับสนุนให้เป็นพิเศษในงบประมาณประจำปีของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการดำเนินงานด้านการตลาดในปี 2529
3. จากงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นพิเศษเพื่อสนับสนุน โครงการปีท่องเที่ยวไทย 2530
4. จากงบโครงการเร่งรัดที่ผู้การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ที่รัฐบาลจัดสรรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย กรมป่าไม้ และกรมศิลปากร ฯลฯ เป็นพิเศษในปี 2530 เพื่อดำเนินการด้านการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว
5. จากงบประมาณของภาคเอกชนสนับสนุนการจัดทำกิจกรรมบางส่วน หรือทั้งหมด

ผลการดำเนินงาน

กล่าวได้ว่าปีท่องเที่ยวไทย 2530 ที่สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม ที่ผ่านมานี้ประสบความสำเร็จอย่างงดงามตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ โดยพิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ประชาชนชาวไทยทั่วประเทศ ได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ และพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องตลอดปีท่องเที่ยวไทย 2530

จากการสำรวจทัศนคติของนักท่องเที่ยว และประชาชนชาวไทยที่มีต่อการจัดทำโครงการปีท่องเที่ยวไทย 2530 ระหว่างมกราคม-ธันวาคม 2530 ตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือ กรุงเทพมหานคร พัทยา เชียงใหม่ ขอนแก่น หาดใหญ่/สงขลา และภูเก็ต โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพบว่าร้อยละ 98 ของประชาชนชาวไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทราบว่าปี 2530 เป็นปีท่องเที่ยวไทย และสื่อที่มีอิทธิพลสูงสุดในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการปีท่องเที่ยวไทย 2530 แก่ประชาชนชาวไทยมากที่สุด คือ วิทยุและโทรทัศน์ รองลงมาคือหนังสือ -

สื่อพิมพ์และนิตยสารต่าง ๆ

ร้อยละ 61 ของประชาชนชาวไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีโอกาสเข้าร่วมจัดทำหรือร่วมชมโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเนื่องในโอกาสปีท่องเที่ยวไทย 2530 เช่น งานเทศกาล งานประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น และส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในรูปแบบและความสวยงามของงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น รวมทั้งมีความเห็นว่า สถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น สนามบินดอนเมือง สนามบินภายในประเทศ สถานีขนส่ง สถานีรถไฟ รวมทั้งโรงแรมและที่พักแรมต่าง ๆ ฯลฯ ในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทั่วประเทศ มีการปรับปรุงด้านการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกดีขึ้นในระดับค่อนข้างมากเป็นต้น

2. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานระพรายพิธีต่าง ๆ รวมทั้งงานและกิจกรรมที่จัดขึ้นเนื่องในโอกาสปีท่องเที่ยวไทย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จในการดึงดูดนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศในระดับสูง กล่าวคือ เป็นผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมาเยือนประเทศไทยในปี 2530 สูงเกินกว่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนการตลาดการท่องเที่ยวปี 2530 ซึ่งกำหนดว่าจะมีนักท่องเที่ยว มาเยือน 2.9 ล้านคน โดยมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 13.2

จากสถิตินักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยระหว่างปี 2530 ซึ่งมีจำนวน 3,482,958 คน เพิ่มขึ้นจากของปี 2529 (2,818,092 คน) ร้อยละ 23.59 และมีรายได้จากการท่องเที่ยว เป็นเงิน 50,024 ล้านบาท สำหรับปี 2529 มีรายได้เพียง 37,321 ล้านบาท

3. ในช่วงปี 2530 หน่วยงานภาครัฐบาลและภาคเอกชน ตลอดจนจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ต่างให้ความสนับสนุนและร่วมมือจัดทำโครงการและกิจกรรม ทั้งด้านพัฒนาการท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนโครงการปีท่องเที่ยวไทย 2530 เป็นอย่างดี และอย่างต่อเนื่อง

4. ประชาชนชาวไทยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นอย่างเด่นชัด

จากการสำรวจทัศนคติของนักท่องเที่ยวและประชาชนชาวไทย ที่มีการจัดทำโครงการท่องเที่ยวไทย 2530 พบว่า ประชาชนชาวไทยจากทุกกลุ่มตัวอย่างต่างแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำโครงการปีท่องเที่ยวไทย 2530 และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศในประเด็นต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง น่าสนใจ และมีเหตุผล เช่น รัฐควรให้ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้เข้าประเทศเป็นลำดับที่หนึ่ง ควรเพิ่มมาตรการด้านการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น ควรเร่งรัดให้มีการดำเนินการด้านอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนชาวไทยมีวินัยและระเบียบมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้โครงการปีท่องเที่ยวไทย 2530 ประสบความสำเร็จอย่างงดงาม

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจและประเทศที่เป็นตลาดการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย เช่น ตลาดอเมริกา ตลาดยุโรป และตลาดญี่ปุ่น มีความมั่นคง
2. สถานการณ์ทางการเมืองของบางประเทศในภูมิภาคอื่น ๆ เช่น ยุโรป ตะวันออกกลาง ศรีลังกา และฟิลิปปินส์ ส่งผลกระทบให้นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางมายังภูมิภาคเอเชีย และประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น
3. สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจภายในประเทศมีความมั่นคง
4. รัฐบาลให้ความสำคัญสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
5. หน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนตลอดจนจังหวัดต่าง ๆ ให้ความร่วมมืออย่างจริงจังและอย่างต่อเนื่อง

บทบาทของกระทรวงมหาดไทยกับนโยบายที่เกื้อหนุนต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้เข้ามามีบทบาทและทวีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของประเทศหลายประการด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเพิ่มรายได้เงินตราต่างประเทศ การสร้างงานในท้องถิ่น ซึ่งก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของประเทศตั้งแต่ชุมชนเมืองถึงชุมชนบท นับว่าเป็นโชคดียิ่งของประเทศไทยอย่างมากที่เรามีทรัพยากรท่องเที่ยวตามธรรมชาติอยู่มากมายหลายแห่งของประเทศที่สามารถจะดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก แม่น้ำ ลำธาร ห้วย หนอง คลอง บึง รวมทั้งชายหาด เป็นต้น นอกจากนี้แล้วประเทศของเรายังมีประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมอันเก่าแก่โบราณเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งต่อชาวต่างประเทศด้วย ซึ่งทำให้ประเทศของเราเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวมาก ในช่วงระยะที่ผ่านมารัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอันมาก ๆ โดยในปี 2530 รัฐบาลได้ประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย 2530 และในปีนี้อะหน่วยงานหลายแห่งทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนได้เข้าร่วมมือประสานงานให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างจริงจัง เพื่อให้การดำเนินงานปีท่องเที่ยวไทยประสบความสำเร็จอันจะส่งผลดีต่อประเทศโดยส่วนรวม ในการดำเนินงานปีท่องเที่ยวไทย 2530 นี้ กระทรวงมหาดไทยก็ได้ให้ความร่วมมือ โดยประสานงานกับจังหวัดต่าง ๆ ในการดำเนินการสนับสนุนปีท่องเที่ยว โดยขอให้จังหวัดได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการสนับสนุนเพื่อให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

1. การสนองรับนโยบายรัฐบาลในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกระทรวงมหาดไทย

โดยที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้เข้ามามีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศอย่างมาก รัฐได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ทั้งนี้โดยได้บรรจุแผนงานการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2531-2534) ไว้ด้วย ซึ่งรัฐบาลชุดปัจจุบันภายใต้การนำของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี (พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ) ก็ได้ให้ความสำคัญต่อ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันที่ได้แถลงต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 1977 โดยในนโยบายเศรษฐกิจ คือ ข้อ 1 เศรษฐกิจทั่วไปได้ระบุไว้ว่า

"1. ดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยตลอดทั้งภาคเอกชนมีบทบาทที่เกื้อกูลและส่งเสริมการแสวงหา พัฒนา และขยายตลาดการค้าและการท่องเที่ยว ตลอดจนการลงทุนต่างประเทศเพื่อการสร้างงานและถ่ายทอดเทคโนโลยี" และในข้อ 6 บริการได้ระบุไว้ในข้อ ดังนี้

" พัฒนาแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการสร้างงานในประเทศและนำเงินตราต่างประเทศเข้ามามากยิ่งขึ้น โดยคงไว้ซึ่งคุณค่าของวัฒนธรรมไทย"

สำหรับกระทรวงมหาดไทยนั้น แม้ว่าการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวจะไม่ใช่ภารกิจหลัก แต่โดยภารกิจของกระทรวงมหาดไทยแล้วมีหน้าที่เกี่ยวกับการปกครองท้องที่ ป่าสัตว์ ทุกระดับของประชาชนในประเทศ ประกอบกับสถานที่ท่องเที่ยวในภูมิภาคส่วนใหญ่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของจังหวัดและท้องถิ่น ซึ่งจากภารกิจดังกล่าวนี้เอง ทำให้กระทรวงมหาดไทยต้องเข้ามาบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวมาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากนโยบายของกระทรวงมหาดไทยที่จัดทำขึ้นมาได้แก่ เรื่องการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นนโยบายสำคัญข้อหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายของกระทรวงมหาดไทยที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (พลตำรวจเอก ประमाण อติเรกสาร) ได้ชี้แจงต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการในสังกัด และรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องได้กำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวไว้ในข้อ ดังนี้

" เพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของรัฐบาลต่อไปอย่างต่อเนื่อง และก่อให้เกิดการสร้างงานในประเทศเพิ่มขึ้น กระทรวงมหาดไทยจะร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการอำนวยความสะดวก และให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งลดจรรยาบรรณและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมโบราณสถาน โบราณวัตถุของชาติ โดยจะดำเนินการ ดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้จังหวัดที่สมควรจะพัฒนาเป็นจังหวัดท่องเที่ยว ดำเนินการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดจนให้มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น สำหรับเรื่องโบราณสถานและโบราณวัตถุของชาติตามแหล่งต่าง ๆ นั้น ให้ถือเป็นหน้าที่สำคัญของฝ่ายปกครองและตำรวจที่จะต้องดูแลรักษาและร่วมมือกับกรมศิลปากรในอันที่จะคุ้มครองป้องกันมิให้ถูกทำลายหรือโจรกรรม

2. เร่งรัดให้มีการกวดขันการให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวร่วมกับองค์กรประชาชนและประชาชนทั่วไปในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยปรับปรุงให้มีจำนวนเจ้าหน้าที่ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ รวมทั้งการปรับปรุงระบบการตรวจคนเข้าเมืองให้มีความรวดเร็วและสะดวกแก่นักท่องเที่ยวยิ่งขึ้น

3. เร่งรัดให้มีการใช้มาตรการควบคุมการก่อสร้างอาคาร และมาตรการทางผังเมือง เพื่อพัฒนาและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภททั่วราชอาณาจักร..."

เมื่อพิจารณาถึงแผนในระดับกระทรวงแล้ว กระทรวงได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยได้บรรจุแผนงานโครงการต่าง ๆ ไว้ในแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 รายละเอียดของแผนงานด้านการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวได้บรรจุไว้ในแผนงานพัฒนาระบบการผลิต การตลาด และการจ้างงานของแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2530-2534)

2. แผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2531-2534) ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว

แผนพัฒนาระบบการผลิต การตลาดและการจ้างงาน ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 มีวัตถุประสงค์ที่จะปรับโครงสร้างการผลิตและการตลาดของไทย ให้สามารถรองรับและปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เศรษฐกิจและการค้าของโลกที่กำลังเกิดขึ้น ซึ่งจะมีผลทำให้ปริมาณการผลิตสินค้า เกษตรหลักดั้งเดิมของไทยมีอัตราเพิ่มลดต่ำลง เกิดผลกระทบต่อรายได้เงินตราต่างประเทศและรายได้ของเกษตรกร แนวทางหลักสำคัญอย่างหนึ่งของแผนนี้ คือ การเพิ่มการหารายได้เงินตราต่างประเทศและการจ้างงาน โดยการสนับสนุนการท่องเที่ยวด้วยการอนุรักษ์ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาค พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ

นักท่องเที่ยว ปรับปรุงรูปแบบของสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านและของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว

กระทรวงมหาดไทยแม้มีไข่มุกหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวโดยตรง แต่สำนักงานที่ท่องเที่ยวในภูมิภาคส่วนใหญ่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของจังหวัดและท้องถิ่น และในช่วงที่ผ่านมา กระทรวงมหาดไทยได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดำเนินการพัฒนาเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมาโดยตลอด ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้การดำเนินงานในระดับชาติบรรลุเป้าหมาย กระทรวงมหาดไทยจึงได้วางแผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้น การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรท่องเที่ยว รวมทั้งปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน และบริการ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น

การพัฒนาที่ผ่านมาในแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 3 ไม่ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเที่ยวไว้เป็นการเฉพาะ แต่มีแผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวกระจายอยู่ในแผนสาขาต่าง ๆ เช่น แผนส่งเสริมอาชีพและรายได้ แผนการจัดใช้ที่ดินและการผังเมือง และแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่เน้นไปที่การปรับปรุง สิ่งสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เช่น ระบบถนน ไฟฟ้า ประปา ซึ่งสามารถสนับสนุนการท่องเที่ยวได้ระดับหนึ่ง แต่ยังไม่สามารถครอบคลุมพื้นที่ท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นจำนวนมาก

สถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งแม้จะมีความสวยงาม แต่ยังคงขาดสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และขาดการบำรุงรักษาที่ดี จึงไม่สามารถดึงดูดความสนใจ นักท่องเที่ยวให้ไปพักแรมหย่อนใจได้ ปัญหาต่าง ๆ มีดังนี้

1. สถานที่ท่องเที่ยวขาดสิ่งอำนวยความสะดวกด้านระบบสาธารณูปโภคและการหลัก อันได้แก่ การบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น ระบบคมนาคม สื่อสาร ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น นอกจากนี้บางแห่งก็ขาดแคลนระบบสาธารณูปโภคย่อย เช่น ถนนสายรองในพื้นที่ ทางเท้า ที่จอดรถ ระบบระบายน้ำ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความสะดวกและพึงพอใจ จึงอาจเลือกไปที่อื่นหรือประเทศอื่นที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าวสมบูรณ์กว่า

2. สถานที่ท่องเที่ยวซึ่งงดงามโดยธรรมชาติขาดการบำรุงรักษา ทำให้ดูสกปรกรกรุงรังไม่สวยงาม บางแห่งมีประชาชนบุกรุกบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เกะกะบดบังความงดงามตามธรรมชาติ ร้านค้าของที่ระลึกขาดการควบคุมให้เป็นระเบียบ เป็นเหตุให้นักท่องเที่ยวเกิดความเบื่อหน่ายและไม่สนใจไปท่องเที่ยวอีก

3. โบราณสถาน โบราณวัตถุ ชาติพุทธโทรม ขาดการบำรุงรักษาและไม่เป็นระเบียบ เจ้าของสถานที่ เช่น วัด ท้องถิ่น และจังหวัด ไม่มีงบประมาณสนับสนุน ทำให้เป็นอุปสรรคแก่การอนุรักษ์และพัฒนาให้มีสภาพเป็นระเบียบสวยงามและน่าสนใจ

เพื่อให้สถานที่ท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมสวยงามและบริการพื้นฐานอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ และเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว

กระทรวงมหาดไทยจึงมีนโยบายในด้านการท่องเที่ยวดังนี้

1. สนับสนุนให้ส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงบริการพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว
2. ให้มีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับจังหวัด เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปตามหลักวิชาการและเกิดความต่อเนื่อง
3. สนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน

ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายคือ

1. พัฒนาระบบบริการขั้นพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เป้าหมาย ตามแผนหลักการพัฒนาการท่องเที่ยว 11 พื้นที่ ใน 18 จังหวัด
2. พัฒนาระบบบริการขั้นพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ 32 จังหวัด ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้ประกาศเป็นแหล่งท่องเที่ยว และในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ที่มีแนวโน้มที่จะพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ
3. จังหวัดที่ประกาศเป็นแหล่งท่องเที่ยวจัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวระดับจังหวัด
4. อนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติที่สำคัญในทุกจังหวัด โดยใช้มาตรการตามกฎหมายอย่างเข้มงวด

สำหรับการพัฒนาจะดำเนินการ โดย

1. ใช้งบประมาณอุดหนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตามโครงการพัฒนา สาธารณูปโภคย่อย การพัฒนาสภาพภูมิทัศน์และบริการอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ในพื้นที่เป้าหมายหลัก 11 พื้นที่
2. ใช้งบประมาณอุดหนุนจากกรมการปกครอง โดยส่วนท้องถิ่นตั้งงบประมาณ สัมทบ สำหรับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจากพื้นที่เป้าหมายหลัก 11 พื้นที่
3. จังหวัดประสานงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมโยธาธิการ สำนักผังเมือง กรมศิลปากร ในการกำหนดแหล่งท่องเที่ยวที่ควรอนุรักษ์ และการอนุรักษ์โดย ใช้มาตรการตามกฎหมาย
4. จังหวัดประสานงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อขอสนับสนุน ทางด้านวิชาการและงบประมาณในการจัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวระดับจังหวัด

แผนพัฒนาระบบการผลิต การตลาด และการสร้างงานในลุ่มของกระทรวงมหาดไทยมีแผนงาน 2 แผนงาน คือ

1. แผนงานปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานและบริการ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ในแผนงานนี้มีเป้าหมายที่จะพัฒนาบริการพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ระบบ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ สถานีจอดรถ ฯลฯ รวมทั้งพัฒนาสภาพภูมิทัศน์ สำหรับ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เป้าหมายหลัก 11 พื้นที่ และในจังหวัดท่องเที่ยว 32 จังหวัด ที่คณะ รัฐมนตรีกำหนดเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ

- 1.1 สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย วิเคราะห์โครงการพัฒนาบริการ พื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งการพัฒนาสภาพภูมิทัศน์สำหรับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เป้าหมาย ๆ พื้นที่ใน 18 จังหวัด เสนอของงบประมาณอุดหนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

- 1.2 กรมการปกครองจัดงบประมาณอุดหนุน เพื่อพัฒนาบริการพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ 32 จังหวัด และแหล่งท่องเที่ยว ในจังหวัดอื่น ที่มีแนวโน้มจะพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญต่อไป โดยส่วนท้องถิ่นหรือภาคเอกชน ต้องจัดหางบประมาณสัมทบด้วย

- 1.3 หน่วยงานสังกัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สนับสนุนการพัฒนาบริการพื้นฐานสำหรับแหล่งท่องเที่ยว อาทิ เช่น รพ. กรมโยธาธิการ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การประปาส่วนภูมิภาค โดยการจัดโครงการพัฒนาบริการ

ยื่นพื้นฐานสำหรับแหล่งท่องเที่ยว นอกเหนือจากการดำเนินงานตามปกติ

2. แผนงานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรการท่องเที่ยว

ในแผนงานนี้มีเป้าหมายที่จะอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปหัตถกรรม และหัตถกรรมพื้นบ้าน ให้พื้นที่เป้าหมายหลักเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 11 พื้นที่ และในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่คณะกรรมการได้มีอนุมัติให้ประกาศเป็น แหล่งท่องเที่ยว 32 จังหวัด โดย

1. จังหวัดประสานงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมโยธาธิการ สังกัดผังเมือง กรมศิลปากร เพื่อใช้มาตรการตาม พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พ.ร.บ. การผังเมือง พ.ศ. 2518 และตาม พ.ร.บ. โบราณสถาน โบราณวัตถุ ฯลฯ เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิมสวยงาม
2. จังหวัดสนับสนุนภาคเอกชน และหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัด หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจังหวัดให้ครบทุกจังหวัด

สำหรับการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของกระทรวงมหาดไทยนั้น กระทรวงมหาดไทยได้ประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง โดยมีสำนักนโยบายและแผนมหาดไทย มีส่วนรับผิดชอบในการประสานการจัดนโยบายและแผนพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของกระทรวงมหาดไทย โดยร่วมกับหน่วยปฏิบัติต่าง ๆ ในสังกัด กระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วยสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กรมตำรวจ กรมโยธาธิการ กรมราชทัณฑ์ สังกัดผังเมือง กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น อันได้แก่ เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา ฯลฯ

3. หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

หน่วยงานที่รับผิดชอบและมีส่วนส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศมีอยู่ด้วยกันหลายระดับ ตั้งแต่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายระดับชาติ ซึ่งหมายถึงสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยตรง คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และหน่วยที่มีส่วนสนับสนุนในระดับที่จะให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศบรรลุผล ซึ่งได้แก่ กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ รวม

ทั้งรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อความเข้าใจถึงภารกิจของหน่วยงานที่ดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในแต่ละระดับ ใคร่ขอเสนอหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานดังนี้

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับชาติ

(1) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีหน้าที่จัดทำนโยบายและแผนในระดับชาติในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว ตลอดจนสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้

(2) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ตลอดจนให้การสนับสนุนด้านการเงินและความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของกระทรวงมหาดไทย ดังที่กล่าวแล้วว่า กระทรวงมหาดไทยไม่ได้เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว แต่เป็นหน่วยงานที่มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเช่นเดียวกับกระทรวงอื่น ๆ ดังนั้น ภารกิจของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทยที่ดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวพอสรุปได้ดังนี้

(1) สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย มีส่วนรับผิดชอบในการประสานการจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของกระทรวงมหาดไทย

(2) สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย มีส่วนรับผิดชอบในการควบคุมดูแลสั่งการจังหวัดในการดำเนินการให้กาสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการให้สำนักงานจังหวัดซึ่งเป็นแกนกลางในการประสานงานและจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดดำเนินการในส่วนของการพัฒนาการท่องเที่ยวให้บังเกิดผล

(3) กรมการปกครอง มีส่วนในการกำกับ ควบคุม ดูแล และสั่งการให้หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น อันได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด สุขาภิบาล เมืองพัทยา ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

(4) กรมตำรวจ มีส่วนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และดำเนินการในอันที่จะให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

(5) กรมโยธาธิการ มีส่วนรับผิดชอบในการควบคุมดูแล ส้ารวจ ออกแบบ ก่อสร้างระบบบริการพื้นฐานในพื้นที่ต่าง ๆ ตลอดจนรับผิดชอบในการควบคุมอาคารตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ภารกิจดังกล่าวล้วนมีส่วนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งสิ้น

(6) กรมราชทัณฑ์ มีส่วนรับผิดชอบในการให้ความรู้ ฝึกอบรมผู้ต้องขัง โดยเฉพาะการผลิตของที่ระลึกต่าง ๆ จากวัสดุในท้องถิ่น เพื่อเป็นของที่ระลึกในการسابสุนนปีท่องเที่ยวไทย

(7) ส้าวกองเมือง มีส่วนศึกษาสภาพพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อประกอบการพิจารณาตัวเงินการออกกฎกระทรวงมหาดไทยบังคับใช้ผังเมืองรวม ตลอดจนการออกพระราชบัญญัติบังคับใช้ผังเมืองเฉพาะ ตามพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518 ในพื้นที่ที่มีความจำเป็นเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

(8) กรมการช่างชุมชน มีส่วนรับผิดชอบในการฝึกอาชีพ ให้ความรู้สำหรับการประกอบอาชีพแก่ประชาชน โดยเฉพาะการฝึกอบรมประชาชนให้ทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น หัตถกรรมพื้นเมือง ของที่ระลึก ฯลฯ

(9) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคและการประปาส่วนภูมิภาค มีส่วนในการจัดหาเงินเพื่อการอุปโภคและระบบไฟฟ้าแล้วแต่กรณี โดยจัดทำระบบประปาและไฟฟ้าในแหล่งท่องเที่ยวหรือพื้นที่อื่นที่อำนวยความสะดวกท่องเที่ยว

(10) หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น อ้ามได้แก่ เทศบาล ส้าขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา ฯลฯ ในฐานะที่เป็นผู้ดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว มีหน้าที่อนุรักษ์และบำรุงแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งดำเนินการอื่นที่จะส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว

4. การดำเนินการของกระทรวงมหาดไทยที่เกื้อหนุนต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย

เมื่อพิจารณาถึงนโยบายของกระทรวงมหาดไทยและแนวทางของแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 ทอจะจำแนกภารกิจที่เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของกระทรวงมหาดไทย ในช่วงปี 2530-2534 ได้เป็น 3 ลักษณะ คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และการอำนวยความสะดวกและให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว -

เที่ยว ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินงานแต่ละด้าน⁵ ดังนี้

1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

(1) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวใน 18 จังหวัด คือ เชียงใหม่ ตาก สุโขทัย กำแพงเพชร พิษณุโลก พิจิตร กาญจนบุรี นครราชสีมา พัทธยา (ชลบุรี) ระยอง จันทบุรี ตราด กูเก็ต เกาะลันตา (สุราษฎร์ธานี) และสงขลา-หาดใหญ่ พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ เนื่องจากในพื้นที่จังหวัดเหล่านี้มีแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ที่สวยงาม เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอันมาก ประกอบกับมีแนวโน้มในการพัฒนาสู่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้จัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดดังกล่าวขึ้นเพื่อดำเนินการพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมายของแผน และเนื่องจากกระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบ และกำกับดูแลจังหวัดและท้องถิ่นซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวในข้างต้นแล้วนั้น กระทรวงมหาดไทยจึงมีบทบาทและหน้าที่ที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ 18 จังหวัดนี้ ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทั้งในค่านงบประมาณและด้านวิชาการ โดยในขณะนี้ได้ดำเนินการในโครงการ 2 ลักษณะ คือ

- โครงการอุดหนุนการปรับปรุงสาธารณูปโภค พัฒนาสภาพภูมิทัศน์และสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กลงในภูมิภาค ในระยะของแผนพัฒนา ฉบับที่ 6 (2530-2534) โครงการลักษณะนี้เป็นโครงการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2529 เพื่อให้มีการดำเนินงานตามแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวและการสนับสนุนค่านงบประมาณแก่ส่วนราชการองค์กรในส่วนภูมิภาค ดำเนินงานพัฒนาตามโครงการต่าง ๆ ในแผนหลักพัฒนาท่องเที่ยว โดยโครงการเหล่านี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการจากรัฐบาลตลอดระยะของแผนพัฒนา ฉบับที่ 6 ปีละ 20 ล้านบาท เพื่อจัดสภาพภูมิทัศน์ ก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็ก และระบบสาธารณูปโภคย่อย เพื่อให้บริการแก่ผู้ท่องเที่ยว โดยกระทรวงมหาดไทยได้สั่งการให้จังหวัดในพื้นที่แผนหลักการท่องเที่ยว 18 จังหวัด พิจารณาจัดทำโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ส่งให้สำนักนโยบายและแผนมหาดไทยวิเคราะห์ในเบื้องต้นก่อนที่จะส่งให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพิจารณาสนับสนุน ซึ่งมีงบประมาณ 2530 กระทรวงมหาดไทยได้

⁵ กระทรวงมหาดไทย, สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย, แผนมหาดไทย ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2530 - 2534), เอกสารโรเนียว หน้า 611 (1-7) กุมภาพันธ์ 2530

รับการอนุมัติจำนวน 3 โครงการ วงเงิน 8.65 ล้านบาท ปีงบประมาณ 2531 จำนวน 8 โครงการ วงเงิน 9.29 ล้านบาท และปีงบประมาณ 2532 จำนวน 1 โครงการ วงเงิน 1.675 ล้านบาท

- โครงการลงทุนพัฒนาการท่องเที่ยว (โครงการเงินกู้ OECF) เนื่องจากการขาดแคลนงบประมาณสำหรับการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 การดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องพึ่งแหล่งเงินกู้จากต่างประเทศเป็นหลัก และเนื่องจากโครงการพื้นฐานเป็นโครงการที่มีผลตอบแทนทางการเงินต่ำ ทำให้จำเป็นต้องหาแหล่งเงินกู้ที่มีดอกเบี้ยต่ำ และมีเงื่อนไขผ่อนปรน เช่น แหล่งเงินกู้กองทุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจโพ้นทะเลแห่งญี่ปุ่น (OECF : THE OVERSEAS ECONOMIC COOPERATION FUND) ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยเพียงร้อยละ 3.5 ระยะผ่อนชำระหนี้ 30 ปี และระยะปลอดหนี้ 10 ปี โดยมีการดำเนินการเป็น 2 ลักษณะ คือ หากโครงการมีขนาดใหญ่ต้องใช้เงินลงทุนมาก ให้นำหน่วยงานปฏิบัติดำเนินการกู้โดยตรงเป็นโครงการเดี่ยว แต่หากโครงการมีขนาดเล็กไม่เพียงพอที่จะกู้โดยตรงเป็นโครงการเดี่ยวได้ ควรจะกู้ในลักษณะแผนงานพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นส่วนรวม โดยมีโครงการต่าง ๆ ของหน่วยปฏิบัติทั้งหลายรวมกันอยู่เป็นแผนงานเดียว และให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการกู้เงินและจัดสรรต่อไปยังหน่วยปฏิบัติต่าง ๆ

โครงการลงทุนพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นโครงการที่จะดำเนินการโดยใช้งบประมาณจากเงินกู้ OECF ประมาณร้อยละ 70 ของยอดวงเงินทั้งหมดที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 30 ให้หน่วยงานที่เป็นเจ้าของโครงการจัดหาเงินงบประมาณสมทบ ซึ่งเน้นการดำเนินการในพื้นที่แผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว 18 จังหวัด โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ ให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้ โดยเดินทางเป็นวงรอบไม่ต้องย้อนกลับมาทางเดิม ซึ่งในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2531-2534 นั้น ได้กำหนดให้มีโครงการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวตามโครงการลงทุนพัฒนาการท่องเที่ยว จำนวนเงินค่าใช้จ่ายประมาณ 1,342.03 ล้านบาท สำหรับในส่วนของกระทรวงมหาดไทยก็รับผิดชอบประมาณ 27 โครงการ เป็นค่าใช้จ่ายประมาณ 893,875 ล้านบาท มีหน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงมหาดไทยได้รับงบประมาณเงินกู้ี้ ประกอบด้วย สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) กรมการปกครอง กรมโยธาธิการ การประปาส่วนภูมิภาค โดยแบ่งงบประมาณเป็นรายปี ดังนี้

ปีงบประมาณ 2531 จำนวน 7 โครงการวงเงินกู้ 72.17 ล้านบาท

ปีงบประมาณ 2532 จำนวน 12 โครงการวงเงินกู้ 94.64 ล้านบาท

โครงการลงทุนพัฒนาการท่องเที่ยวจากเงินกู้ OECF ในส่วนของกระทรวงมหาดไทย

ลำดับที่	ชื่อโครงการ	พื้นที่ ดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)	ปีงบประมาณ
1	โครงการท่าช้างดาว	จ. เชียงใหม่	5.841	
2	โครงการวัดราชปุระ	จ. พิษณุโลก	0.17	
3	โครงการวัดจุฬามณี	จ. พิษณุโลก	0.19	
4	โครงการวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วรมหาวิหาร	จ. พิษณุโลก	5.0	
5	โครงการด่านเกวียน	จ. นครราชสีมา	3.7	
6	โครงการท่าเทียบเรือท่องเที่ยว เมืองพิมาย	จ. ชลบุรี	226.0	
7	โครงการอนุสาวรีย์สุนทรภู่	จ. ร้อยเอ็ด	2.0	
8	โครงการปากน้ำแหลมสิงห์ ตึกแดง-ลูกชี่ไก่	จ. สัมพันธบุรี	3.28	
9	โครงการทางหลวงทร โยศ- เขื่อนท่าทุ่งนา	จ. กาญจนบุรี	35.6	
10	โครงการสะพานข้ามแม่น้ำแคว- อนุสาวรีย์ทหารนิรนาม	จ. กาญจนบุรี	12.41	
11	โครงการถนนวัดสว่างอารมณ์- เจวียง	จ. สุราษฎร์ธานี	5.4	
12	โครงการทางหลวงชุมพร - อ่างทุ่งวัวแล่น	จ. ชุมพร	21.6	
13	โครงการหาดสีหินลา - แหลมสันอ่อน	จ. สงขลา	16.438	

ที่มา : สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย

ลำดับที่	ชื่อโครงการ	พื้นที่ ดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)	ปีงบประมาณ
14	โครงการศูนย์วัฒนธรรมผ้าไหม ปกรงชัย	จ.นครราชสีมา	9.3	
15	โครงการทางแยกเข้าน้ำตก ชาติตระการ	จ.พิษณุโลก	4.31	
16	โครงการทางแยกเข้าน้ำตก คลองลาน	จ.กำแพงเพชร	12.0	
17	โครงการทางแยกเข้าน้ำตก คลองน้ำไหล	จ.กำแพงเพชร	23.22	
18	โครงการทางแยกเข้าหาด ปากบางสะกอม	จ.สงขลา	3.24	
19	โครงการขยับหาดปากบางสะกอม	จ.สงขลา	2.46	
20	โครงการทางหลวงสะพาน เขาแหลมหญ้า-บ้านเพ	จ.ระยอง	24.3	
21	โครงการทางหลวงพรมรุ้ง - บ้านโคกสะอาด	จ.บุรีรัมย์	36.7	
22	โครงการทางหลวงบ้านโคกธาตุ- บ้านโคกเมือง	จ.บุรีรัมย์	8.0	
23	โครงการถนนอ่าวปลายแหลม- อ่าวเขิงมณ-อ่าวเจวง	จ.สุราษฎร์ธานี	14.0	
24	โครงการปรับปรุงการประปา ในเขตสุขาภิบาลเกาะลันตา	จ.สุราษฎร์ธานี	63.04	
25	โครงการขยายเขตจ่ายน้ำ สุขาภิบาลบ้านเพ	จ.ระยอง	56.876	
26	โครงการปรับปรุงการประปา สุขาภิบาลปากน้ำแหลมสิงห์	จ.จันทบุรี	51.0	
27	โครงการปรับปรุงขยายการประปา ภูเก็ต (ระยะที่ 2)	จ.ภูเก็ต	247.8	

2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยอยู่นอกแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว กล่าวคือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ได้อยู่ใน 18 จังหวัด ตามแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้กระทรวงมหาดไทยเล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาควบคู่ไปด้วย จึงกำหนดเป็นโครงการใหม่ไว้ในแผนงานปรับปรุงสิ่งแวดล้อมพื้นฐานและบริการเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวของแผนปฏิบัติการของกระทรวงมหาดไทย ระยะ 4 ปี (2531-2534) โดยให้กรมการปกครองเป็นเจ้าของโครงการ เพื่อปรับปรุงสิ่งแวดล้อมพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวส่วนภูมิภาค และกำหนดงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการนี้ปีละ 50 ล้านบาท นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ (ทั้งจังหวัดที่อยู่ในและนอกแผนหลัก) ตามโครงการเร่งรัดฟื้นฟูการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (กฟค.) อีกด้วย โดยในงบประมาณ 2530 ได้รับการอนุมัติงบประมาณแล้ว 21 โครงการ ในวงเงิน 11.5.36 ล้านบาท

โครงการเร่งรัดฟื้นฟูการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (กฟค.) เฉพาะการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในส่วนความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย

ลำดับที่	ชื่อโครงการ	พื้นที่ ดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)	หมายเหตุ
1.	โครงการก่อสร้างทางมาตรฐาน รพช.สาย นน.11043 บ้านมาทะนุง บ้านปากนาย	จ.น่าน	18.22	
2	โครงการขยายปรับปรุงศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	จ.ตาก	2.52	
3	โครงการก่อสร้างถนนลาดยาง แอสฟัลท์สายหนองปรือ อ.บ่อพลอย ถึงตำบ.จรลวด อ.ศรีสวัสดิ์	จ.กาญจนบุรี	23.85	
4	โครงการปรับปรุงบริเวณสะพาน ข้ามแม่น้ำแควและอนุสาวรีย์ทหาร นิรนาม	จ.กาญจนบุรี	3.41	

ลำดับที่	ชื่อโครงการ	พื้นที่ ดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)	หมายเหตุ
5	โครงการปรับปรุงทางเข้า พระนารายณ์ราชินีเวคัน	จ.ลพบุรี	0.20	
6	โครงการปรับปรุงถนนเข้า พระที่นั่งเย็น (ไกรสรสิหาราช)	จ.ลพบุรี	0.44	
7	โครงการปรับปรุงถนนในสวนสัตว์ สระแก้ว	จ.ลพบุรี	0.80	
8	โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ริมหาดอ่าวมะนาว	จ.นราธิวาส	1.67	
9	โครงการลาดยาวแบบแอมคาคัทม ถนนสายบางโรง - อ่าวปอ	จ.ภูเก็ต	5.25	
10	โครงการลาดยางแบบแอมคาคัทม ถนนสายสามแยกไสยวน แหลมพรหมเทพถึงกะตะ	จ.ภูเก็ต	7.61	
11	โครงการปรับปรุงถนนริมหาด ป่าตอง	จ.ภูเก็ต	14.94	
12	โครงการปรับปรุงถนนราษฎร์อุทิศ	จ.ภูเก็ต	13.07	
13	โครงการปรับปรุงถนนหาดป่าตอง - กะรน	จ.ภูเก็ต	6.73	
14	โครงการพัฒนาวัดพระธาตุดอยสุเทพ	จ.เชียงใหม่	0.34	
15	โครงการปรับปรุงหาดบางแสน	จ.ชลบุรี	6.0	
16	โครงการอุทยานน้ำตกทรายขาว	จ.ปัตตานี	0.55	
17	โครงการพัฒนาแหลมตะลุมพุก	จ.นครศรีธรรมราช	1.0	
18	โครงการสร้างถนนเพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวพระธาตุนาค	จ.กาฬสินธุ์	1.72	
19	โครงการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว ถ้ำเชียงดาว	จ.เชียงใหม่	3.39	

ลำดับที่	ชื่อโครงการ	พื้นที่ ค่าเงินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)	หมายเหตุ
20	โครงการพัฒนาหาดตะโลละกะโปร์	อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี	3.2	
21	โครงการปรับปรุงถ้ำคูหาภิมุข	จ.ยะลา	0.46	
			115.361	

ที่มา : สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย

(2) การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นว่า ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ก็คือ สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งดำเนินการมาตรการเพื่ออนุรักษ์และควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว โดยอาศัยพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เพื่อควบคุมการเติบโตของพื้นที่และการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่ได้ดำเนินการไปแล้วคือ หาดป่าตอง จ.ภูเก็ต ห้องที่บางส่วนในตำบลหัวเขา ตำบลสี่กั๊กหม้อ ตำบลเกาะยอ และตำบลพะวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และที่อยู่ในระหว่างให้กรมโยธาธิการพิจารณาดำเนินการอีกประมาณ 10 แห่ง คือ บริเวณหาดจอมเทียนตลอดแนว (พัทยา) หาดสีมิลลา หาดเก้าเล้ง เขาตง และเกาะยอ (สงขลา) ชุมชนบ่อสร้าง-สันกำแพง หมู่บ้านเหมืองกุง และหมู่บ้านถวาย (เชียงใหม่) บริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแคว (กาญจนบุรี) บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย (สุโขทัย) บริเวณหาดแม่รำพึง เขาแหลมหญ้า หาดสวนสน และหาดแม่พิมพ์(รอยอง) บริเวณแหลมเล็ด หาดอ้ายหลาว (จันทบุรี) บริเวณอำเภอวิมาล (นครราชสีมา) บริเวณเกาะเมืองอยุธยา (พระนครศรีอยุธยา) และบริเวณชายหาดหัวหิน (ประจวบคีรีขันธ์) ในบริเวณพื้นที่ทั้ง 10 แห่งนี้ กรมโยธาธิการกำลังดำเนินการประสานงานกับจังหวัดที่รับผิดชอบพื้นที่อยู่ เพื่อเร่งดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ใช้บังคับก่อน ทั้งนี้การดำเนินงานจำเป็นต้องใช้เวลาในการดำเนินการมากพอสมควร

3. การอำนวยความสะดวกและให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

กระทรวงมหาดไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจะมีผลกระทบต่อภาพพจน์ของประเทศและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยตรง จึงได้จัดตั้งกองกำกับการ 8 ขึ้น ในกองปราบปราม กรมตำรวจ หรือที่เรียกกันในนามว่า ตำรวจท่องเที่ยว ด้านภารกิจของหน่วยงานดังกล่าวที่สำคัญมี 3 ประการ คือ

- (1) ให้ความคุ้มครองและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
- (2) การให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และ
- (3) ชักตุนเหตุเค็ดรอนราคาถูกรับเนื่องมาจากการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว

การดำเนินงานที่สนับสนุนปีท่องเที่ยวไทยของกระทรวงมหาดไทย

โดยที่คณะรัฐมนตรีได้กำหนดในปี 2530 เป็นปีท่องเที่ยวไทย กระทรวงมหาดไทยจึงดำเนินมาตรการเพื่อสนับสนุนปีท่องเที่ยว ด้วยการ

1. สั่งการให้ทุกจังหวัดดำเนินการสนับสนุนปีท่องเที่ยวไทย 2530 เป็นกรณีพิเศษโดย
 - (1) ดำเนินการประชาสัมพันธ์ เพื่อชักชวนนักท่องเที่ยวให้ไปเที่ยวในจังหวัดของตน รวมทั้งให้แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญอย่างต่อเนื่อง
 - (2) ให้ตกแต่งถนนสายสำคัญและสถานีขนส่งให้สะอาด สวยงาม
 - (3) ให้จัดงานประเพณีประจำปีให้ยิ่งใหญ่เป็นพิเศษ
 - (4) ให้ความคุ้มครองและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยให้มีแผนรักษาความปลอดภัยเป็นพิเศษ
2. สั่งการให้กรมตำรวจอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการเข้าเมือง โดยการเพิ่มอัตราค่าลงในช่องตรวจลงตราหนังสือเดินทาง เพื่อให้การเดินทางเข้าเมืองของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น
3. ใ้กรมตรวจประสานงานกับการทำอากาศยานแห่งประเทศไทยและกองทัพอากาศ จัดกำลังเฉพาะกิจร่วม ปฏิบัติการตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อขจัดปัญหาการก่อความ

เดือนธันวาคมของนักท่องเที่ยวจากมณฑลเทศาภิบาล และรถรับจ้างผิดกฎหมาย เป็นต้น โดยให้ดำเนินการแก่ผู้กระทำผิดดังกล่าวอย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง

โครงการปีท่องเที่ยวไทย 2530 ของกระทรวงมหาดไทย มี รวม 5 โครงการ เป็นเงิน 13,112,000 บาท คือ

1) โครงการจัดงาน "พระนครคีรี เมืองเพชร"	500,000	บาท
2) โครงการสนับสนุนงานประเพณีของจังหวัดต่าง ๆ	5,871,000	"
3) โครงการป้ายชี้ทางตามสถานที่และแหล่งท่องเที่ยว	811,000	"
4) โครงการสนับสนุนให้จังหวัดต่าง ๆ ร่วมประชาสัมพันธ์ และจัดทำป้ายสนับสนุนปีท่องเที่ยวไทย	2,490,000	"
5) โครงการตกแต่งถนนสายสำคัญในเมืองท่องเที่ยว	3,440,000	"

กระทรวงมหาดไทยได้สรุปและประเมินผลในภาพรวมของการดำเนินงาน เพื่อสนับสนุนปีท่องเที่ยวไทย 2530 ของจังหวัดต่าง ๆ แล้ว ได้สรุปผลสำเร็จพอสมควรต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม อย่างไรก็ตามผลการประเมินทราบว่า เมื่อสิ้นปีการท่องเที่ยวควรจะได้รับการสนับสนุนให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องต่อไป และควรเน้นในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับจังหวัด
2. การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวระดับจังหวัด
3. การวางมาตรการเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว
4. การรณรงค์ให้ประชาชนตื่นตัว ในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

นอกเหนือจากภารกิจดังกล่าวข้างต้นแล้ว กระทรวงมหาดไทยยังได้ดำเนินงานอย่างอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามที่คณะรัฐมนตรีได้เสนอแนะไว้ด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของกระทรวงมหาดไทยกับนโยบายที่เกื้อหนุนต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์แนวทางหลักส่งเสริมการท่องเที่ยวและการจัดทำแผนงานโครงการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การบรรลุเป้าหมายของแผน และการตอบสนองนโยบายกระทรวงมหาดไทย ที่เกื้อหนุนต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของหน่วยงานในสังกัด

1. การวิเคราะห์แนวทางหลักส่งเสริมการท่องเที่ยวและการจัดทำแผนงานโครงการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย

1.1 ผลการวิเคราะห์แนวทางหลักส่งเสริมการท่องเที่ยว

(1) แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 จากการศึกษาแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (2530-2534) ในส่วนของการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งอยู่ในแผนพัฒนาฯ ระบบการผลิต การตลาด และ การสร้างงาน พบว่า แผนดังกล่าว เน้นความสำคัญกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวต่างประเทศ เป็นส่วนใหญ่ โดยมุ่งหวังที่จะให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเท่นำเงินมาใช้จ่ายในประเทศให้มากที่สุด โดยกิจกรรมการตลาดของแผนมีแนวทางการพัฒนาที่จะให้ความสำคัญในเรื่องการเพิ่มค่าใช้จ่ายด้านตลาดต่างประเทศ โดยขอเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาวิจัยตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อขยายเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดนักท่องเที่ยวประเทศที่มีคุณภาพ คือ นำเงินมาใช้จ่ายในประเทศไทยสูง

แต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ไม่ได้มีแนวทางที่แน่ชัดในการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศที่เด่นชัด ทั้งที่ผลการศึกษาริวิจัยของสถาบันวิจัยพัฒนาบริหารศาสตร์ เรื่อง ผลกระทบด้านเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ได้พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่านักท่องเที่ยวชาว

ต่างประเทศ เพราะการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศไทยเองมีมากขึ้นทุกวัน หากได้รับการส่งเสริมจะมีความสำคัญต่อการพัฒนา เศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะผู้ขายได้ค้ำชั่งดีหรือปานกลางยังไม่นิยมเดินทางท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวในภูมิภาคต่าง ๆ เท่าที่ควร⁷

จากผลการศึกษาดังกล่าวทราบว่า ผู้ที่ไม่นิยมเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ หากไปเที่ยวจะมีค่าใช้จ่ายต่อคน ต่อวัน โดยเฉลี่ย 318.74 บาท และมีจำนวนวันพักยาวนานถึง 6.34 วัน ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของผู้ที่นิยมเดินทางท่องเที่ยวอยู่เป็นประจำ สำหรับในเรื่องค่าใช้จ่ายที่ใช้ ค่าใช้จ่ายในรูปแบบค่าอาหาร และค่าซื้อสิ่งของต่าง ๆ เมื่อรวมกันแล้ว คิดเป็นถึงร้อยละ 55 ของรายจ่ายทุกประเภท จากข้อเท็จจริงดังกล่าวย่อมแสดงถึงศักยภาพในการเพิ่มรายได้จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี⁸ จึงสมควรที่จะกำหนดนโยบายในเรื่องดังกล่าวให้เด่นชัดหรือเร่งส่งเสริมกันอย่างจริงจังต่อไป

(2) แผนกหลักพัฒนาการท่องเที่ยว จากการศึกษาแผนกหลักพัฒนาการท่องเที่ยว 11 แผน ที่ได้จัดทำครอบคลุมพื้นที่ 18 จังหวัด พบว่า ระยะเวลาการจัดทำแผนงานโครงการได้เน้นแผนงานโครงการที่ใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูง งบประมาณลงทุนก็มุ่งใช้เงินกู้จากต่างประเทศ รงมทั้งมีข้อเสนอแนะให้มีการคัดองค์กรดำเนินการ เป็นการเฉพาะ เช่น แผนกหลักพัฒนาการท่องเที่ยวเกิด มีข้อเสนอให้จัดตั้งบริษัทพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องด้วยพิจารณาเห็นว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีหลายหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ ในพื้นที่ที่เกิดการซ้ำซ้อนของหน่วยงานดำเนินการ จึงควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเอกเทศขึ้นมาเพื่อให้เกิดการดำเนินการมีเอกภาพและเป็น

⁷ วุฒิเทพ อินทปัญญา และจำลอง อติฤต ผลกระทบด้านเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย เอกสารโรเนียว, 2528

⁸ Research Consultant International of Conwor LP., รายงานโครงการสำรวจและศึกษาภาวะการรื้อฟื้นการท่องเที่ยวภายในประเทศ พ.ศ. 2526 เล่มงานท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมษายน 2527, หน้า 67

การต่อเนื่อง⁹ แต่การตั้งองค์กรก็จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย นอกจากนี้ยังเป็นการก้าวกาย
องค์กรก็จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย นอกจากนี้ยังเป็นการก้าวก้าวองค์กรที่มีอยู่ในปัจจุบัน
ซึ่งไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้ แต่ระยะหลังแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวมีข้อเสนอให้จัดทำแผนงาน
โครงการ และการจัดองค์กรที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงาน
ต่าง ๆ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมพิจารณาในรูปของคณะกรรมการและคณะทำงาน ทำให้หน่วยงาน
ต่าง ๆ ให้การสนับสนุนให้ปฏิบัติอย่างจริงจัง อีกทั้งแผนงานโครงการที่กำหนดไว้ยังประ
ไม่มาก ซึ่งอยู่ในภาวะที่ละเอียดอ่อนของงบประมาณดำเนินการได้

อย่างไรก็ตามแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีส่วนเกิดการกระตุ้นให้มีการ
ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวตามงบประมาณอุดหนุนการปรับปรุงสาธารณูปโภค พัฒนาภูมิทัศน์และสิ่ง
อำนวยความสะดวกตามสมควร ดังจะเห็นได้จากการพิจารณาอนุมัติงบประมาณดำเนินการ
ต่าง ๆ เช่น ในปี 2530 กระทรวงมหาดไทยก็ได้รับงบประมาณเพื่ออุดหนุนการปรับปรุงสาธารณ
ูปโภค พัฒนาสภาพภูมิทัศน์ และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นจำนวน 8.65 ล้านบาท ใน 3
โครงการคือ โครงการปรับปรุงบริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแควและอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี โครงการ
ก่อสร้างท่าเรือท่องเที่ยวเมืองพญา (ท่าออกแบง) และโครงการก่อสร้างถนนอ่าวปลายแหลม
อ่างเชิงร่ม อ่างเจอง อ. เกาะลุ่มย จ. สุราษฎร์ธานี เป็นต้น และจะมีการดำเนินการลงทุน
โดยใช้เงินกู้ OECF เพื่อให้แผนหลักต่างมีการดำเนินการ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และ
เป้าหมายที่วางไว้

1.2 ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานโครงการของหน่วยงานในสังกัด กระทรวงมหาดไทย

จากการพิจารณาดำเนินงานของกระทรวงมหาดไทยในเรื่องของการ
ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวพบว่า ในระยะของแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 1-3 ไม่ได้มี
การจัดทำแผนงานโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นการเฉพาะ
แต่ก็มีแผนงานโครงการและกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวกระจายอยู่ใน
แผนสาขาต่าง ๆ เช่น แผนส่งเสริมอาชีพและรายได้ แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทาง

⁹ Pacific Consultant International Master plan Feasibility
study Tourism Development of Phuket (พ.ศ. 2521-2522) เสนอต่อการท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย, มีนาคม พ.ศ. 2522

เศรษฐกิจ แผนการสัทธิที่ดินและการผังเมือง ฯลฯ เป็นต้น ส่วนใหญ่เน้นการปรับปรุงสิ่ง
สาธารณูปโภค และสร้างสาธารณูปการ เช่น ระบบถนน ไรห้ไฟฟ้า ประปา ซึ่งโครงการต่าง ๆ
เหล่านี้สามารถสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ในระดับท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังไม่สามารถ
ครอบคลุมพื้นที่ท่องเที่ยวซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากได้¹⁰

สำหรับในแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 (2530-2534) ได้มีการกำหนด
แนวทางการพัฒนาและแผนงานโครงการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวไว้เป็น
การเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 โดยกำหนดไว้ในแผนพัฒนาระบบการ
ผลิต การตลาด และการสร้างงาน ซึ่งประกอบไปด้วย 2 แผนงาน คือ แผนงานปรับปรุง สิ่ง
อำนวยความสะดวกพื้นฐานและบริการ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและแผนงานอนุรักษ์ศิลปวัฒน-
ธรรมและทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยแผนงานทั้ง 2 ดังกล่าว หน่วยงานในสังกัดได้จัดทำ
โครงการเพื่อรองรับ เช่น โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคของกรมการปกครอง โครงการ
พัฒนาระบบบริการพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของกรมการปกครอง โครงการพัฒนาระบบ
บริการพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับแหล่งท่องเที่ยว (ตามแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว
ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงงบประมาณที่จะใช้ในการดำเนินงานตามแผน นอกจาก
จะใช้งบประมาณปกติ งบอุดหนุน และเงินกู้จากแหล่งต่าง ๆ แผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4
ยังได้เน้นให้ท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนในการลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้วย เช่น
การปรับปรุงบริการพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดจนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
และทัศนธรรมชาติ เป็นต้น รวมทั้งยังกำหนดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับจังหวัด
ต่อไป นับได้ว่ากระทรวงมหาดไทยได้ให้ความสำคัญแก่การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง

¹⁰ สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย : การประเมินผลครึ่งแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 3
(พ.ศ. 2525-2529) ระหว่าง พ.ศ. 2525-2527 เอกสาร โรเนียว, พ.ศ. 2528

2. การวิเคราะห์การบรรลุเป้าหมายของแผนและการตอบสนองนโยบายของ
กระทรวงมหาดไทย ที่เกื้อหนุนต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของหน่วยงานสังกัด

2.1 ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

แผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 (2530-2534) กำหนดเป้าหมายและ
แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและปัจจัยที่เกี่ยวข้องไว้พอสรุปได้ว่า

(1) จะใช้งบประมาณอุดหนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยตาม
โครงการพัฒนาสาธารณูปโภค การพัฒนาสภาพภูมิทัศน์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ในพื้นที่
เป้าหมายของแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว 11 พื้นที่ใน 18 จังหวัด และ

(2) ใช้งบประมาณสมทบสำหรับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ นอกเหนือจาก
พื้นที่เป้าหมายของแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว

ในส่วนของการทำงานแหล่งท่องเที่ยวและปัจจัยที่เกี่ยวข้องตามแผนหลัก
พัฒนาการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า เรื่องของการพิจารณาอนุมัติงบประมาณให้แก่หน่วยงาน
ไปดำเนินการยังเป็นลักษณะการพิจารณาจากเบื้องบน (TOP DOWN) คือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
เป็นผู้พิจารณา โดยในปีงบประมาณ 2530 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้
พิจารณาจัดสรรเงินเพื่อการปรับปรุงสาธารณูปโภค สภาพภูมิทัศน์ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้
แก่กระทรวงมหาดไทย จำนวน 3 โครงการ ในวงเงิน 8.65 ล้านบาท จากจำนวนโครงการที่
เสนอในหลาย ๆ โครงการ สำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามโครงการเงินกู้ OECF
ที่ศึกษาไว้ในแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณต่างๆ ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการตามขั้นตอน
กู้เงินนี้ กระทรวงมหาดไทยได้เสนอขอไว้ทั้งหมด 27 โครงการ วงเงิน 893.875 ล้านบาท
ประกอบด้วยโครงการของหน่วยงานต่าง ๆ คือ กรมโยธาธิการ กรมการปกครอง สำนักงาน
เร่งรัดพัฒนาชนบท และการประปาส่วนภูมิภาค แต่การที่จะได้รับงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ
ในส่วนนี้เท่าใดยังขึ้นอยู่กับพิจารณาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และเจ้าหน้าที่ของ OECF
เป็นสำคัญ

สำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนอกแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญแก่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยได้จัดทำโครงการ
บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาจังหวัด และแผนของส่วนราชการกับรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ โดยใช้บังคับ

งบ กทค. ฯลฯ นอกจากนี้ในแผนปฏิบัติการ 4 ปี (2531-2534) ของกระทรวงมหาดไทยก็ได้ กำหนดวงเงินงบประมาณเพื่อดำเนินการปรับปรุงสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในแหล่งท่องเที่ยว ประมาณปีละ 50 ล้าน โดยมีกรมการปกครองเป็นเจ้าของโครงการ

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวจะกล่าวได้ว่า การดำเนินงานโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและปัจจัยเกี่ยวข้องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสาธารณูปการ สามารถดำเนินการได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งจะต้องมีการดำเนินโครงการในช่วงระยะเวลาของแผนที่เหลือต่อไป แต่จากการพิจารณาการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่ายังมีปัญหาอยู่บ้าง โดยเฉพาะปัญหาในการบริหารและหลักปฏิบัติ เช่นการพิจารณาอนุมัติงบประมาณยังเป็นไปในลักษณะการพิจารณาจากเบื้องบน การประสานงานระหว่างหน่วยงาน และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนงาน โครงการ บางเรื่องยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2.2 ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

อีกส่วนหนึ่งของ เป้าหมายและแนวทางการพัฒนาของแผนมหาดไทยแม่บทฉบับที่ 4 (2530-2534) ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวก็คือ การใช้มาตรการทางกฎหมาย ในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว แต่จากการศึกษาได้พบว่า การใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2521 มีขั้นตอนมาก ต้องใช้เวลานาน ในขณะที่ธุรกิจเอกชนที่ละดำเนินการเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวดำเนินการอย่างรวดเร็ว ทำให้กิจการใช้ที่ดินผิดประเภทในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจัดทำไว้

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบด้วยว่า การใช้มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวจะสามารถใช้ได้ดีในพื้นที่ที่ไม่ได้อยู่ในแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าว ยังไม่มีนักธุรกิจเอกชนเข้าไปลงทุน ทำให้มีการเติบโตตามธรรมชาติ และการใช้ที่ดินยังเป็นในรูปแบบปกติ การประกาศใช้มาตรการทางกฎหมายซึ่งไม่ว่าจะเป็นมาตรการทางผังเมืองหรือการควบคุมอาคาร ก็จะมีส่วนให้การใช้ที่ดินเป็นไปอย่างมีระบบยิ่งขึ้น

2.3 ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่ การท่องเที่ยว

นโยบายของกระทรวงมหาดไทยด้านล่าง เสริมการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งได้กำหนดไว้ แรงจูงใจและกวดขันการให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว" เพื่อสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น ..." ในขั้นตอนของแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 ไม่ได้มีการกำหนดแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาไว้เป็นการเฉพาะ โดยแนวทางการดำเนินงานดังกล่าวได้กำหนดรวมอยู่ในแผนงานรักษาความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สินของแผนพัฒนาคน สังคม และวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการใช้มาตรการดำเนินการในส่วนนี้ เป็นกรณีพิเศษ ได้มีการสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกรมตำรวจดำเนินการอำนวยความสะดวกและให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างจริงจัง และจากการศึกษารายงานผลการปฏิบัติงาน เรื่องนี้กรมตำรวจพบว่า ได้มีการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับที่น่าพอใจ กล่าวคือ กองกำกับการ 8 กองปราบปราม หรือตำรวจท่องเที่ยวได้มีการจัดทำแผนอำนวยความสะดวกและปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และในส่วนของการตรวจคนเข้าเมืองก็ได้มีการประสานงานกับการทำอากาศยานกรุงเทพ สัตตหิรัญที่และอุปกรณ์ให้พร้อมที่จะอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ฯลฯ เป็นต้น

2.4 ภาพรวมการสนองตอบนโยบายของกระทรวงมหาดไทยของหน่วยงานในพื้นที่ต่าง ๆ

นอกจากการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ แล้ว ในปีท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2530 กระทรวงมหาดไทยได้สั่งการให้หน่วยงานในสังกัด รวมทั้งจังหวัดดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ในอันที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในปีท่องเที่ยวไทย คือ ให้มีการประชาสัมพันธ์ การบูรณะถนนและสถานที่ท่องเที่ยว การฟื้นฟูประเพณี การรักษาความปลอดภัย และการดำเนินงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษารายงานที่จังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ เสนอมายังกระทรวงมหาดไทยพบว่า ทุกจังหวัดได้ให้ความสนใจจัดทำโครงการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการดำเนินการประชาสัมพันธ์ในระดับจังหวัด เพื่อส่งเสริมปีท่องเที่ยวไทย 2530 ทุกจังหวัด ได้ดำเนินการให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างดีและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการจัดงานฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้การสนับสนุนจังหวัดต่าง ๆ ในการจัดทำและผลิตเอกสารสื่อต่าง ๆ เพื่อการประชาสัมพันธ์ เช่น การจัดทำป้ายแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ทำป้ายประชาสัมพันธ์ และจัดทำหนังสือหรือแผ่นพับ ฯลฯ เป็นต้น

บทที่ 6

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของกระทรวงมหาดไทยกับนโยบายที่เกี่ยวเนื่องต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย พอลสรุปได้ว่า กระทรวงมหาดไทยมีบทบาทอย่างมากต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศ ทั้งนี้จากข้อมูลพบว่าในแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2530-2534) และแผนปฏิบัติการของกระทรวงมหาดไทยระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2531-2534) ได้บรรจุแผนงานโครงการที่เกี่ยวข้องไว้ในเรื่องการพัฒนาและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยโครงการต่าง ๆ มีทั้งโครงการที่ใช้งบประมาณปกติ และงบอุดหนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตลอดจนการระดมความร่วมมือจากภาคเอกชน ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับจังหวัดต่าง ๆ ทั้ง 72 จังหวัด ได้สนองต่อนโยบายของกระทรวงมหาดไทยในการสนับสนุนการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเช่นกัน โดยเฉพาะการจัดทำแผนงาน โครงการและดำเนินมาตรการ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวไทย 2530 ในทุกจังหวัด

1. ปัญหาอุปสรรคที่ผ่านมา

จากการดำเนินงานการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของกระทรวงมหาดไทย ในระยะที่ผ่านมา ได้พบปัญหาอุปสรรคบางประการทำให้การดำเนินงานยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ปัญหาเหล่านี้ได้แก่

(1) ยังไม่สามารถจัดเตรียมบริการพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกได้เพียงพอ และไม่สามารถครอบคลุมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่จำเป็น ต้องได้รับการพัฒนาได้ครบถ้วน อาทิเช่น บริการถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนยังไม่เพียงพอ

(2) เกิดความเสื่อมโทรมขึ้น เกิดจากการขยายตัวของ การก่อสร้างอย่างขาดระเบียบและขัดต่อสภาพแวดล้อม การทำลายสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาอย่างขาดหลักเกณฑ์ และรู้เท่าไม่ถึงการณ์ในพื้นที่ยุทธศาสตร์ท่องเที่ยว หน่วยงานของรัฐยังไม่สามารถควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งก่อสร้างในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างทันเหตุการณ์ ถึงแม้ว่าจะมีการใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติผังเมือง

พ.ศ. 2518 หรือพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2521 ก็ตาม แต่เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายมีขึ้นตอนมาก และใช้ระยะเวลาในขณะที่ยุติกร เอกชนที่จะดำเนินการเกี่ยวข้องกับกาห้อง เกี่ยวดำเนินการไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการ ใช้ที่ดินผิดประเภทในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งตามข้อเท็จจริงในปัจจุบันพบว่ามาตรการทางกฎหมาย ดังกล่าวจะใช้ได้ดีในพื้นที่ที่ไม่ได้อยู่ในแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวยังไม่มีการรุกเอกชนเข้าไปลงทุน ทำให้มีการเติบโตแบบธรรมชาติ และการใช้ที่ดินยังเป็นไป โดยปกติ

(3) ประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนผู้ลงทุนของเอกชนขาดความร่วมมือในการ ดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ โดยมีการก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ ในที่สาธารณะ พื้นที่ท่องเที่ยว ตามแหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด มีการทิ้งขยะมูลฝอยระบบระบายน้ำเสียเป็นไปอย่างไม่มี เหมาะสม ซึ่งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อันเป็นผลทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ส่งผลเสียหายต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว

(4) หน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชน รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นยังไม่ตระหนัก ถึงความสำคัญต่อการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุต่าง ๆ ที่มีอยู่ในจังหวัดและท้องถิ่นอย่างจริงจัง ทำให้สถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุถูกทำลายมากมายจน นำเสียหาย

(5) ขาดการกระตุ้นองค์กรประชาชนและภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนประชา- สัมพันธ์เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวในประเทศ รวมทั้งการขาด วัสดุอุปกรณ์งบประมาณ กำลังคนในการสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค ดำเนินการสนับสนุนส่งเสริม และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะทางแก้ไขในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

(1) จากสภาพปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยว ของประเทศไทยจะสามารถแก้ไขได้โดยการดำเนินงานต่าง ๆ ซึ่งควรเน้นในเรื่องการปรับปรุง ก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกระบบบริการพื้นฐานและบริการ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ตลอดจนพัฒนาสภาพภูมิทัศน์ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเป็นหลัก การวางแผนและเร่งควบคุมการใช้ที่ดิน และสิ่งก่อสร้างในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและถาวรวัตถุโดย ให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบให้ความสำคัญต่อการประชาสัมพันธ์ ปลูกฝังแนว คิดของการอนุรักษ์ธรรมชาติให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนทั้งในท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งภาค

รัฐบาลและภาคเอกชน เพื่อให้ประชาชนคนไทยทุกคนเกิดความตื่นตัว และเข้าใจประโยชน์ของการดูแลรักษาสุขภาพแหล่งท่องเที่ยว มีจิตสำนึกและพร้อมที่จะเข้าร่วมมือ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ไม่ถูกทำลายไป และให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์สำคัญของชาติ ให้ช่วยกันบำรุงรักษา หวงแหนไว้ให้เป็นทรัพย์สินสมบัติของชาติยาวนานตลอดไป รวมทั้งการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์แก่กรมตำรวจในการอำนวยความสะดวกและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วต่อไป

(2) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรจะเร่งดำเนินการจัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดต่าง ๆ เพิ่มขึ้นโดยเร็ว และการจัดทำควรให้จังหวัดและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน โครงการและงบประมาณ เพื่อการลงทุนด้วย เพื่อให้แผนหลักที่จัดทำสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

(3) ควรเร่งดำเนินการใช้มาตรการทางกฎหมาย เช่น พรบ.ผังเมือง พ.ศ. 2518 พรบ.ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พรบ. สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2521 ให้เป็นเครื่องมือในการควบคุมดูแลพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้มีสภาพคงที่ ไม่เกิดการบุกรุกของการใช้ที่ดินในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม รวมทั้งให้มีการบังคับใช้ในระดับพื้นที่ให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

(4) สำนักรนโยบายและแผนมหาดไทยควรมีบทบาทในระยะเริ่มแรกในการวิเคราะห์และประสานการจัดทำโครงการร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทยและจังหวัด เพื่อให้โครงการลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ มีลักษณะที่เป็นความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งจะยังประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ต่อท้องถิ่นโดยตรง

(5) ควรสนับสนุนให้จังหวัดต่าง ๆ จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับจังหวัด โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัด อยู่ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาจังหวัดมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และหัวหน้าสำนักงานจังหวัด เป็นฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยต่าง ๆ โดยมีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักรนโยบายและแผนมหาดไทย เป็นหน่วยงานกลางในการสนับสนุนด้านวิชาการและงบประมาณ ตลอดจนการจัดทำคู่มือและแนวทาง ในการจัดทำแผนต่อไป

(6) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรส่งเสริมการรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่นเดียวกับการดำเนินงานปีท่องเที่ยวปี 2530 ให้เป็นกิจกรรมต่อเนื่อง และในการรณรงค์ในระดับจังหวัดอาจมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย โดยสำนักนโยบายและแผนมหาดไทยเป็นหน่วยงานกลาง ในการประสานงานในขั้นที่จะให้จังหวัดจัดทำแผนงาน โครงการ และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลางและระดับจังหวัด เพื่อให้การดำเนินการท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายประสานสอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ

(7) การประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยว ควรเน้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น รวมทั้งควรสนับสนุนงบประมาณไปที่จังหวัดและท้องถิ่นหรือกระตุนองค์กรประชาชนและภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วย

3. บทสรุป

จากการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ผ่านมาจะเห็นว่าความร่วมมือและการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ มีส่วนช่วยทำให้การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในปีท่องเที่ยวไทย 2530 ได้ประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ ทั้งนี้สิ่ง เกิดได้จากความเห็นของบุคคลหลายฝ่าย รวมทั้งชาวต่างประเทศที่ปรากฏในสื่อมวลชนทุกแขนง ตลอดจนการขยายตัวของธุรกิจโรงแรมตากอากาศ และบริการต่าง ๆ ซึ่งผลการดำเนินงานที่ผ่านมาได้ส่งผลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อเนื่องมาถึงปัจจุบันด้วย อย่างไรก็ตามแม้ว่าปีท่องเที่ยวไทยจะได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่รัฐบาลยังเล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องสนับสนุนการดำเนินงานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และได้กำหนดให้ปี 2531-2532 นี้ เป็นปีศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อช่วยส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม หักบ้าน อันเป็นการธำรงรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของชาติ และเพื่อเผยแพร่ให้ชาวไทยและชาวต่างประเทศได้รับทราบด้วย นอกจากนี้ยังกระตุ้นให้เกิดการผลิต และการเพิ่มรายได้จากอุตสาหกรรมในด้านนี้ด้วย เพื่อตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาล สำหรับปีศิลปวัฒนธรรมไทย 2531-2532 นี้ กระทรวงมหาดไทยก็ได้ขอความร่วมมือกับจังหวัดต่าง ๆ ให้ดำเนินการเพื่อสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมหักบ้านในแต่ละท้องถิ่น โดยให้ร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชนด้วยแล้ว

อย่างไรก็ตามการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องดำเนินการโดยต่อเนื่อง สำหรับ
ปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่นั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน
และประชาชนในท้องถิ่นมาร่วมกันคิดและช่วยกันแก้ปัญหา ซึ่งหากได้มีความร่วมมือกันอย่างดีจาก
ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องแล้ว เชื่อแน่ว่าการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย จะได้รับ
หน้าไปอย่างรวดเร็ว และส่งผลดีต่อประชาชนของประเทศไทยโดยส่วนรวมต่อไปในอนาคตอีกด้วย

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย, สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย, แผนมหาดไทยฉบับที่ 1 (พ.ศ.2517-2519), โรงพิมพ์สถานส่งเสริมการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์, 2518
- กระทรวงมหาดไทย, สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย, แผนมหาดไทยฉบับที่ 2 (พ.ศ.2520-2524), บริษัทประชาชนจำกัด, 2519
- กระทรวงมหาดไทย, สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย, แผนมหาดไทยฉบับที่ 3 (พ.ศ.2525-2529), เอร่าวิเทศการพิมพ์, 2524
- กระทรวงมหาดไทย, สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย, แผนมหาดไทยฉบับที่ 4 (พ.ศ.2530-2534), โรงพิมพ์องค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศของประเทศไทย, 2530
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, แผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534), 2529
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, จุดล้าหลังการท่องเที่ยว, 2529
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, จุดล้าหลังการท่องเที่ยว, ปีที่ 5 เล่มที่ 1-4, 2529
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, จุดล้าหลังการท่องเที่ยว, ปีที่ 6 เล่มที่ 1-2, 2530
- คณะกรรมการดำเนินงานปีท่องเที่ยวไทย 2530, โครงการและกิจกรรมปีท่องเที่ยวไทย 2530, 2529
- นางนารถ วัฒนศัพท์, กองสถิติและวิจัย, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การจัดทำสถิติทางการท่องเที่ยว, 2529
- สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย, การประเมินผลครึ่งแผนมหาดไทยฉบับที่ 3 (พ.ศ.2525-2529) ระหว่าง พ.ศ.2525-2529, เอกสารโรเนียว, 2528
- วุฒิสภา, อธิบดี, ศาลอง อธิบดี, โครงการวิจัยผลทางด้านเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย (รายงานฉบับสมบูรณ์)
- สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529), โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2524
- พลตรีประมาธ อติเรกสาร, นโยบายของกระทรวงมหาดไทย (5 กันยายน 2531), บริษัทพิมพ์การพิมพ์จำกัด, 2531

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, โครงการศึกษาศักยภาพของแหล่ง
ท่องเที่ยวในประเทศไทย 3, รายงานข้อเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,
2525

สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนา
การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534), โรงพิมพ์ในเครือ
โปรดักชั่น, 2529

สมชาย รัตนโกมุท, คณะเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, โครงการวิจัยการศึกษาข้อมูล
เพื่อวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534),
เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2529

กระทรวงมหาดไทย, สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย, แผนปฏิบัติการของกระทรวงมหาดไทย
ระยะ 4 ปี (พ.ศ.2531-2534), โรงพิมพ์องค์การส่งเสริมการค้าหน้การผ่านศึก, 2531

WORLD TOURISM ORGANIZATION, WORLD TRAVEL AND TOURISM STATISTICS,
VOLUME 38, 1983-1984, ED. 1985

SGUIRE, LYN AND HERMAN G. VAN DER TAK, ECONOMIC ANALYSIS OF PROJECTS,
1975

TOURIST ORGANIZATION OF THAILAND, PACIFIC CONSULTANTS INTERNATIONAL
TOKYO, MASTERPLAN & FEASIDILIYY STUDY TOURISM DEVELOPMENT OF
PHUKET, 1979

WORLD TOURISM ORGANIZATION, WORLD TRAVEL AND TOURISM STATISTICS,
VOLUME 38, 1983-1984, ED. 1985

RESEARCH CONSULTANT INTERNATIONAL OF CANWER LP., รายงานโครงการสำรวจ
และศึกษาภาวะการท่องเที่ยวภายในประเทศปี พ.ศ.2526, เสนอต่อการท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย, พ.ศ.2527

NETHERLAND INSTITUTE OF TOURISM DEVELOPMENT CONSULTANTS (TDC)
AND SGV-NA THAILAND & CO., LTD. NATIONAL PLAN ON TOURISM
DEVELOPMENT, FINAL REPORT SUBMITTED TO THE TOURISM AUTHORLTY
OF THAILAND, 1976

PACIFIC CONSULTANT INTERNATIONAL MASTER PLAN FEASIBILITY STUDY

TOURISM DEVELOPMENT OF PHUKER (พ.ศ.2521-2522), เล่มต่อการศึกษา

ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, มีนาคม 2522

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, แผนการตลาดท่องเที่ยวปี 2532, 2531

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, THE 1987-VISIT THAILAND YEAR: ON OVERVIEW,

2531

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, รายชื่อโครงการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

(พ.ศ.2530-2531), 2530

สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย, เอกสารประกอบการประชุมคณะที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงมหาดไทย ผ่านนโยบายด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว, เอกสารโรเนียว,

2531

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, แนวทางและแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยว, 2531

สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย, รายงานประจำปี 2531, 2531